

2016

Raport o stanie ekonomii
społecznej w województwie
śląskim w 2015 roku

Śląska ekonomia społeczna
Współpraca się opłaca

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
Województwa Śląskiego

Wykaz skrótów

AKSES	system akredytacji i standardów działania instytucji wsparcia ekonomii społecznej
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
CAWI	Wywiad internetowy wspomagany komputerowo (ang. <i>Computer-Assisted Web Interview</i>)
CIS	Centrum Integracji Społecznej
CLLD	rozwój lokalny kierowany przez społeczność (ang. <i>Community Led Local Development</i>)
CSR	Społeczna Odpowiedzialność Biznesu (ang. <i>Corporate Social Responsibility</i>)
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
ES	ekonomia społeczna
FP	Fundusz Pracy
JOPS	jednostka organizacyjna pomocy społecznej
JST	jednostka samorządu terytorialnego
KIS	Klub Integracji Społecznej
KO	Kuratorium Oświaty
KPRES	Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej
KRS	Krajowy Rejestr Sądowy
LGD	Lokalna Grupa Działania
MRPiPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
NGO	organizacja pozarządowa (ang. <i>non-governmental organization</i>)
OPP	organizacja pożytku publicznego
OPS	ośrodek pomocy społecznej
OWES	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
OZRSS	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych
PCPR	powiatowe centrum pomocy rodzinie
PES	podmiot ekonomii społecznej
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PO KL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013
PS	przedsiębiorstwo społeczne
PUP	powiatowy urząd pracy
RDPP	Rada Działalności Pożytku Publicznego
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego
RPO	Regionalny Program Operacyjny
RPRES/ Program	Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020
UMWS	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego
(Wieloletni) Plan	Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji i upowszechnienia ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie śląskim na lata 2012 – 2020
WTZ	Warsztaty Terapii Zajęciowej
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Wykaz znaków umownych stosowanych w tabelach

Znak x	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe
Kreska (-)	wartość wskaźnika nie została określona w „Regionalnym programie rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020” (wartość zostanie określona po ustaleniu wskaźnika w KPRES)
bd.	brak danych albo brak danych wiarygodnych
„w tym”	nie podaje się wszystkich składników sumy

Spis treści

Wprowadzenie.....	4
1. Ogólna sytuacja przedsiębiorczości społecznej w województwie śląskim.....	5
2. Uwagi metodologiczne	8
3. Rozwój przedsiębiorczości społecznej w województwie śląskim. Stan realizacji Programu.....	11
Priorytet I: Wzmocnienie polityki ekonomii społecznej w działaniach realizowanych na poziomie województwa	11
Priorytet II: Integracja i reintegracja społeczna oraz zawodowa.....	13
Priorytet III: Współpraca sektora ekonomii społecznej z otoczeniem instytucjonalnym i pozainstytucjonalnym, w tym ze środowiskiem biznesu na rzecz rozwoju lokalnego.....	15
Priorytet IV: Edukacja i profesjonalizacja sektora ekonomii społecznej	22
Priorytet V: Promocja ekonomii społecznej	26
4. Infrastruktura wsparcia ekonomii społecznej w województwie śląskim. Porównanie benchmarkingowe.....	29
5. Ocena trwałości funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych	57
6. Rekomendacje w zakresie rozwoju ekonomii społecznej.....	59
7. Załączniki	61

Wprowadzenie

Główne cele samorządu województwa w obszarze ekonomii społecznej, oczekiwane efekty oraz odpowiadające im wskaźniki, a także propozycje realizatorów poszczególnych działań i potencjalne źródła ich finansowania określa „Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020” (RPRES). Efekty wdrażania Programu są na bieżąco monitorowane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego i Wojewódzki Zespół ds. Ekonomii Społecznej i zamieszczane w corocznym raporcie opisującym stan sektora ekonomii społecznej w regionie. Niniejszy raport prezentuje dane z monitoringu Programu według stanu na koniec grudnia 2015 roku.

Zapisy Regionalnego Programu wynikają w przeważającej części z Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES), przyjętego przez Radę Ministrów uchwałą nr 164 z dnia 12 sierpnia 2014 r., który zobligował samorządy wojewódzkie do przekształcenia wieloletnich regionalnych planów działań na rzecz promocji i upowszechnienia ekonomii społecznej w regionalne programy rozwoju ekonomii społecznej (mające status programów wojewódzkich). 27 lutego 2015 r. odbyło się posiedzenie Wojewódzkiego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej, na którym zdecydowano o przygotowaniu Programu na bazie istniejącego „Wieloletniego regionalnego planu działań na rzecz promocji i upowszechnienia ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie śląskim na lata 2012 – 2020”. Zainicjowano tym samym prace Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego nad stworzeniem dokumentu, który z jednej strony stanowiłby kontynuację Planu, z drugiej zaś uwzględniał kierunki rozwoju i elementy wyznaczone w KPRES. W pracach nad Programem wzięto pod uwagę także wnioski płynące z prowadzonego w latach 2012-2014 monitoringu Planu oraz badań podmiotów ekonomii społecznej przeprowadzonych w I półroczu 2015 r. przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej. Uaktualniono również informacje o stanie rozwoju sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim.

We wrześniu 2015 r. zakończono prace nad wstępną wersją Programu, która została zaopiniowana przez Regionalne Centrum Analiz i Planowania Strategicznego Wydziału Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego i przekazana w listopadzie 2015 r. do konsultacji społecznych. Dokument, po uwzględnieniu wniesionych uwag, został zaakceptowany przez Wojewódzki Zespół ds. Ekonomii Społecznej i skierowany pod obrady Zarządu Województwa Śląskiego, który 22 grudnia 2015 roku podjął uchwałę (nr 2428/82/V/2015) o jego przyjęciu.

W Programie określono **ekonomię społeczną** (za KPRES) jako sferę aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu. Wdrażanie Programu pozwala na wzmocnienie roli tak rozumianej przedsiębiorczości społecznej w integracji społeczno-zawodowej w województwie śląskim, a w efekcie włączenie społeczne oraz zwiększenie niezależności ekonomicznej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, często zależnych od systemu pomocy społecznej, przeciwdziałanie ich stygmatyzacji i izolacji oraz niwelowanie nierówności społeczno-ekonomicznych.

1. Ogólna sytuacja przedsiębiorczości społecznej w województwie śląskim

Trzon ekonomii społecznej stanowią **przedsiębiorstwa społeczne**, w tym spółdzielnie socjalne, o których mowa w ustawie z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. Nr 94, poz. 651, z późn. zm.), a także każdy inny podmiot, który spełnia łącznie następujące warunki¹:

a) jest podmiotem prowadzącym zarejestrowaną w Krajowym Rejestrze Sądowym działalność gospodarczą (wyodrębnioną pod względem organizacyjnym i rachunkowym), której celem jest:

i) integracja społeczna i zawodowa określonych kategorii osób wyrażona poziomem zatrudnienia tych osób:

- zatrudnienie co najmniej 50% osób bezrobotnych, w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy lub osób, o których mowa w art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym lub
- zatrudnienie co najmniej 30% osób o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności;

ii) lub realizacja usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym, usług opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3 zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. 2013 r. poz. 1457) lub usług wychowania przedszkolnego w przedszkolach lub w innych formach wychowania przedszkolnego zgodnie z ustawą z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, przy jednoczesnej realizacji celów prozatrudnieniowych: zatrudnienie co najmniej 20% osób, o których mowa w ppkt i;

b) jest podmiotem, który nie dystrybuuje zysku lub nadwyżki bilansowej pomiędzy udziałowców, akcjonariuszy lub pracowników, ale przeznaczą go na wzmocnienie potencjału przedsiębiorstwa jako kapitał niepodzielny oraz w określonej części na reintegrację zawodową i społeczną (w przypadku przedsiębiorstw o charakterze zatrudnieniowym) lub na działalność pożytku publicznego prowadzoną na rzecz społeczności lokalnej, w której działa przedsiębiorstwo;

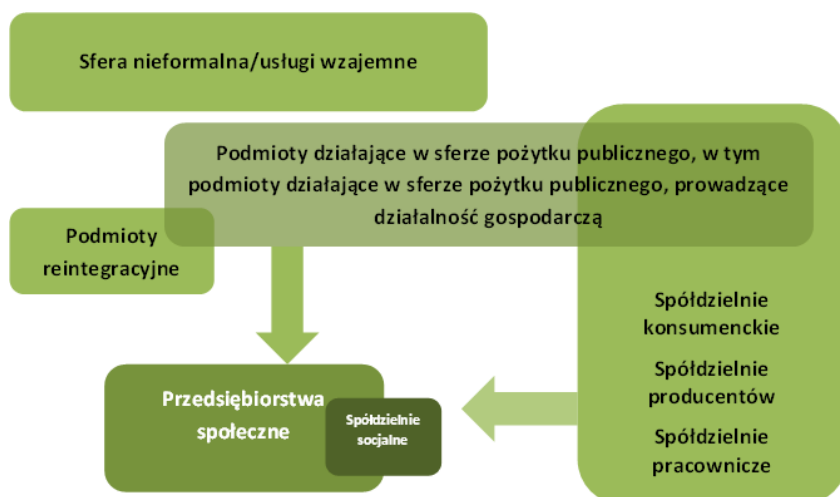
c) jest zarządzany na zasadach demokratycznych (w przypadku spółdzielni) albo co najmniej posiada ciało konsultacyjno-doradcze z udziałem pracowników lub innych interesariuszy, zaś wynagrodzenia kadry zarządzającej są ograniczone limitami.

W katalogu prowadzonym przez Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych [według stanu na koniec 2015 r.] widniało 108 spółdzielni socjalnych z województwa śląskiego. Z informacji, które posiadają OWES wynika, iż 5 z nich zostało zlikwidowanych, 4 znajdują się w stanie likwidacji, a 2 mimo iż formalnie istnieją, nie prowadzą działalności. Ponadto OWES-y wskazały jeszcze 4 spółdzielnie socjalne, nie uwzględnione w katalogu OZRSS. Na tej podstawie można oszacować liczbę spółdzielni socjalnych w regionie na **107**, w tym 6, które znajdują się w stanie likwidacji lub nie prowadzą działalności.

W sferze ekonomii społecznej działają również podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego; podmioty gospodarcze utworzone w związku z realizacją celu społecznego bądź takie, dla których leżący we wspólnym interesie cel społeczny stanowi rację bytu działalności komercyjnej, a także podmioty służące reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, tj. Zakłady Aktywności Zawodowej, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej.

¹ „Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020”, Warszawa, 28 maja 2015 r.

Rysunek 1. Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorstwa społeczne.

Źródło: opracowanie na podstawie KPRES.

Wśród organizacji nie nastawionych na zysk (tworzących sektor non-profit) dominują stowarzyszenia, tj. dobrowolne, trwałe i samorządne zrzeszenia o celach niezarobkowych. Niezbędne środki finansowe mogą one uzyskiwać z budżetów publicznych: państwowych, regionalnych, lokalnych, przy czym wszystkie te środki są przeznaczone na realizację celów określonych w statucie. W przypadku gdy organizacje te prowadzą działalność gospodarczą, ich dochody są przeznaczane na finansowanie działalności, nie mogą zaś zostać rozdzielone pomiędzy osoby pracujące w tych organizacjach.

W art. 3. ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie określono, że „organizacjami pozarządowymi są, niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, i niedziałające w celu osiągnięcia zysku, osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia...”. Z uwagi na bardzo szeroki zakres przytoczonej definicji poza wspomnianymi stowarzyszeniami i fundacjami do podmiotów typu non-profit często zaliczane są związki zawodowe, komitety społeczne, rodzicielskie, koła łowieckie itp.

W katalogu ngo.pl widnieje **13712** organizacji pozarządowych, z tego **932** (tj. o 44 organizacje więcej niż w roku ubiegłym) uprawnionych do otrzymania 1% podatku. W porównaniu do stanu na koniec marca 2015 r. liczba organizacji ogółem znajdujących się w bazie pozostała na podobnym poziomie (zmniejszyła się zaledwie o 1,28%).

Tabela 1. Obszary działania NGO z województwa śląskiego.

Działania	Liczba organizacji
Przewycięzanie trudnych sytuacji życiowych, działalność wspierająca	2689
z tego	
Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie ich szans	1442
Działalność na rzecz osób niepełnosprawnych	836
Działalność charytatywna	555
Działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym	250
Wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej	64
Ochrona zdrowia	1317
z tego	
Ochrona i promocja zdrowia	1198
Przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym	399
Ochrona praw	678
z tego	
Upowszechnianie i ochrona wolności i praw człowieka, swobód obywatelskich oraz działań wspomagających rozwój demokracji	496
Działalność na rzecz macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechnianie i ochrona praw dziecka	203
Działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn	181
Przeciwdziałanie bezrobociu, rozwój gospodarczy	791

z tego	
Działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości	526
Promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy	334
Działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	232
Nauka, kultura, ekologia	2651
z tego	
Nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie	1492
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego	1438
Ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego	564
Działalność międzynarodowa, wspólnoty lokalne, aktywność społeczna	1546
z tego	
Działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych	1102
Działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społecznościami	547
Promocja i organizacja wolontariatu	498
Wspieranie organizacji pozarządowych	181
Tożsamość, tradycja narodowa	573
z tego	
Podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości, rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturalnej	477
Działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego	157
Sport, turystyka, wypoczynek	4530
z tego	
Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	4304
Turystyka i krajoznawstwo	668
Wypoczynek dzieci i młodzieży	679
Bezpieczeństwo publiczne	1330
z tego	
Ratownictwo i ochrona ludności	1140
Porządek i bezpieczeństwo publiczne	224

Uwaga: dana organizacja mogła realizować zadania z więcej niż jednego obszaru.

Źródło: opracowanie własne ROPS na podstawie bazy ngo.pl: <http://bazy.ngo.pl/> [stan na: 30.03.2016 r.].

Według stanu na koniec grudnia 2015 r. w województwie śląskim działało 18 Centrów Integracji Społecznej i 30 Klubów Integracji Społecznej. W latach 2014-2015 utworzono 7 CIS-ów: 3 w Częstochowie oraz po jednym w Bytomiu, Kłomnicach, Jelesni, Bielsku-Białej. Zarejestrowano także 12 KIS-ów – po jednym w Chorzowie, Siemianowicach Śląskich, Bielsku-Białej, Czechowicach-Dziedzicach, Jaworzcu, Szczyrku, Kozach, Jasienicy, Wilkowicach, Czernichowie, Węgierskiej Górze, Wilamowicach.

W 2015 roku wzrosła również liczba Zakładów Aktywności Zawodowej z 10 w 2014 r. do 12 (nowe ZAZ-y otwarto w Bytomiu oraz Gliwicach) oraz Warsztatów Terapii Zajęciowej z 53 do 55 (nowe podmioty otwarto w Siemianowicach Śląskich i Żywcu)².

² Zob. bazy danych podmiotów ekonomii społecznej funkcjonujących w województwie śląskim: <http://es.rops-katowice.pl/baza-pes/>; Internetowy Katalog Podmiotów Ekonomii Społecznej Województwa Śląskiego: <http://katalogpes.rops-katowice.pl/>; eRaport Podmiot Ekonomii Społecznej: <http://erpes.pl/>.

2. Uwagi metodologiczne

Badanie monitoringowe „Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020” prowadzono w okresie od 3 marca do 15 kwietnia 2016 r. Objęto nim następujące rodzaje instytucji:

- podmioty ekonomii społecznej;
- Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej;
- jednostki samorządu terytorialnego (w tym urzędy miast/gmin, starostwa powiatowe oraz Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego)³;
- podstawowe jednostki organizacyjne pomocy społecznej⁴;
- powiatowe urzędy pracy;
- wybrane wyższe uczelnie z terenu województwa śląskiego;
- Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach;
- Kuratorium Oświaty w Katowicach;
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych - Oddział Śląski;
- Lokalne Grupy Działania z województwa śląskiego;
- organizację zrzeszającą dziennikarzy z regionu.

W ramach monitoringu JST stosowano dwa rodzaje narzędzi: ankiety internetowe (CAWI) udostępniane za pośrednictwem systemu *LimeSurvey* oraz arkusze wskaźników w postaci plików programu *Excel*. Pierwsze z ww. narzędzi skierowano do podmiotów ekonomii społecznej, urzędów miast/gmin, starostw powiatowych, podstawowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i powiatowych urzędów pracy, natomiast drugie do: Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach, Kuratorium Oświaty w Katowicach, Śląskiego Oddziału Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Banku Gospodarstwa Krajowego oraz wyższych uczelni z terenu województwa śląskiego. Z zapytaniem e-mailowym zwrócono się do Lokalnych Grup Działania z województwa śląskiego oraz stowarzyszenia zrzeszającego dziennikarzy.

W okresie od 11 marca do 8 kwietnia 2016 r. prowadzono badania wśród podmiotów ekonomii społecznej. Kompletnie wypełnione kwestionariusze pozyskano od 287 organizacji, w tym głównie stowarzyszeń (76,3%), fundacji (16,4%) oraz spółdzielni socjalnych (4,5%). Zestawy pytań zostały opracowane przez ROPS przy współpracy z OWES, które następnie popularyzowały informacje o badaniu wśród PES, znajdujących się w ich bazach kontaktów. W analizach brane były pod uwagę dane przekazane przez PES, które zadeklarowały prowadzenie działalności w latach 2014-2015 oraz określiły typ, a także siedzibę swojej organizacji. Wyniki badań zostały wykorzystane zarówno przez OWES do określenia stanu sektora ES na terytorium ich działania, jak i ROPS.

Badanie jednostek szczebla gminnego i powiatowego rozpoczęło się 3 marca 2016 r. i miało trwać do 18 marca 2016 r. W tym czasie ze 184 podmiotów objętych badaniem ankiety zawierające pełny zestaw odpowiedzi przysłało 110, tj. 59,8%. W celu podniesienia stopy zwrotu do pozostałych JST wysłano monit mailowy. Do dnia 6 kwietnia 2016 r. otrzymano 133 pełne odpowiedzi. Ostateczna stopa zwrotu wyniosła zatem 72,3%.

³ Wśród urzędów miast/gmin można wyróżnić podmioty działające w gminach powiatów ziemskich oraz w miastach na prawach powiatów. Te ostatnie są szczególnie godne uwagi, gdyż realizują zadania zarówno gminy, jak i powiatu. Dlatego też w wynikach niniejszego badania były ujmowane przy obu rodzajach JST.

⁴ Do podstawowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej zaliczane są gminne ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie działające w powiatach ziemskich oraz miejskie ośrodki pomocy rodzinie funkcjonujące w miastach na prawach powiatu. W województwie śląskim istnieją 184 tego rodzaju jednostki (148 GOPS-ów, 17 PCPR-ów i 19 MOPR-ów). Podobnie, jak w przypadku urzędów miast w miastach na prawach powiatu, miejskie ośrodki pomocy rodzinie realizują zadania obydwu szczebli samorządu terytorialnego. Dlatego też w niniejszym raporcie są ujmowane w ramach każdego z nich. Warto zwrócić uwagę, że w rzeczywistości stosowane jest różne nazewnictwo, zwłaszcza w przypadku ośrodków pomocy społecznej. Niniejszy podział odzwierciedla zakresy zadań określone w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 163 z późn. zm.).

Okres badania podstawowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej przewidziano na 3-17 marca 2016 r. W wyżej wymienionym okresie do ROPS wpłynęło 112 ankiet wypełnionych w całości. Dało to stopę zwrotu na poziomie 60,9%. W celu jej podniesienia zastosowano monit mailowy. W jego rezultacie do 4 kwietnia 2016 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego otrzymał pełne ankiety od 134 podstawowych JOPS, tj. od 72,8% tego rodzaju jednostek.

Badanie PUP-ów przewidziane było w okresie od 3-17 marca 2016 r. W przewidzianym terminie do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego wpłynęło 28 odpowiedzi, czyli 90,3% oczekiwanych zwrotów⁵. Do pozostałych 3 instytucji wystosowano monit telefoniczny, w którego wyniku do 22 marca ROPS otrzymał z powiatowych urzędów pracy pełen zestaw odpowiedzi.

W ramach monitoringu RPRES badano także 29 publicznych i niepublicznych szkół wyższych. Stanowiły one wycinek wszystkich uczelni działających na terenie województwa śląskiego wybrany ze względu na profil kształcenia. Do badania wybrano szkoły, których charakter kształcenia był zbliżony z badaną tematyką, w szczególności: uniwersytety, uczelnie ekonomiczne i techniczne. Zrezygnowano natomiast z ankietowania szkół wyższych o profilach: artystycznych, medycznych, teologicznych oraz sportowych.

Termin badania wyższych uczelni zaplanowano na okres od 23 marca do 7 kwietnia 2016 r. W tym czasie otrzymano odpowiedzi z 9 podmiotów, tj. 31,0% szkół wyższych objętych badaniem. Zastosowany monit telefoniczny zwiększył te liczby do odpowiednio 17 oraz 58,6%. Wśród uczelni objętych badaniem odpowiedzi przysłały (w kolejności alfabetycznej):

- Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie;
- Akademia Polonijna;
- Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej;
- Gliwicka Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości;
- Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. Wojciecha Korfantego;
- Górnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości im. Karola Goduli;
- Politechnika Śląska w Gliwicach;
- Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego;
- Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach;
- Uniwersytet Śląski;
- Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna;
- Wyższa Szkoła Finansów i Prawa;
- Wyższa Szkoła Nauk Stosowanych;
- Wyższa Szkoła Techniczna;
- Wyższa Szkoła Zarządzania;
- Wyższa Szkoła Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych;
- Wyższa Szkoła Zarządzania Ochroną Pracy w Katowicach.

Pozostałym instytucjom objętym badaniem monitoringowym RPRES (Ośrodkom Wsparcia Ekonomii Społecznej, Wojewódzkiemu Urzędowi Pracy w Katowicach, Kuratorium Oświaty w Katowicach oraz Państwowemu Funduszowi Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych - Oddziałowi Śląskiemu) przesłano do uzupełnienia arkusze wskaźników wg indywidualnie ustalanych terminów. Odpowiedzi uzyskano od wszystkich podmiotów z tej grupy.

Rok 2015 jest szczególnie w związku z przekształceniem Wieloletniego Planu w Regionalny Program, które spowodowało konieczność zróżnicowania okresów, w których monitorowane są poszczególne wskaźniki. Część z nich została zbadana tylko w 2015 r. (dot. to wskaźników, które w latach 2013-2014 były monitorowane w ramach Planu), część za okres 2014-2015 (dot. to nowych wskaźników,

⁵ W województwie śląskim działa 31 powiatowych urzędów pracy.

uwzględnionych w RPRES zgodnie z zapisami KPRES, obowiązującego od 2014 r.), a część według stanu na koniec roku (dot. to wskaźników, które nie mają charakteru kumulatywnego oraz wskaźników procentowych, obliczanych na podstawie niepełnych danych). Od 2016 roku monitoring obejmował będzie wartości osiągnięte w danym roku (będą one kumulowane z wartościami osiągniętymi w poprzednich okresach) lub według stanu na koniec roku (w przypadku wskaźników, których wartości nie podlegają sumowaniu).

Warto zwrócić uwagę na wskaźniki zawarte w Programie w związku z zapisami KPRES, które mają charakter procentowy. Ze względu na trudności w objęciu badaniem całej populacji (np. JST), a także brak operatu (wykazu) podmiotów ekonomii społecznej, nie jest możliwe podanie rzeczywistego stopnia realizacji wartości docelowej wskaźnika. W związku z tym wskaźniki o zmiennej podstawie obliczania wartości procentowej zostały podane liczbowo oraz jako procent z grupy podmiotów, od których pozyskano informacje w danym roku. Przypadki te oznaczono symbolem *a*. Sprawozdanie MRPiPS/ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2015 nie uwzględniały danych z sektora ekonomii społecznej, stąd konieczność zebrania danych od OWES, PES, PS, JST, które zgodziły się je udostępnić. Nie powstała również Izba Przedsiębiorstw Społecznych, do której składane byłyby stosowne sprawozdania z działalności tego typu podmiotów. Z tego też względu przyjęto wyżej opisany sposób gromadzenia danych.

3. Rozwój przedsiębiorczości społecznej w województwie śląskim. Stan realizacji Programu

Wzmocnienie roli przedsiębiorczości społecznej w integracji społeczno-zawodowej oraz dostarczaniu usług użyteczności publicznej w regionie jest realizowane na **5 obszarach priorytetowych**:

- I. Wzmocnienie polityki ekonomii społecznej w działaniach realizowanych na poziomie województwa.
- II. Integracja i reintegracja społeczna oraz zawodowa.
- III. Współpraca sektora ekonomii społecznej z otoczeniem instytucjonalnym i pozainstytucjonalnym, w tym ze środowiskiem biznesu na rzecz rozwoju lokalnego.
- IV. Edukacja i profesjonalizacja sektora ekonomii społecznej.
- V. Promocja ekonomii społecznej.

Priorytet I

Wzmocnienie polityki ekonomii społecznej w działaniach realizowanych na poziomie województwa

Cel szczegółowy 1: Włączenie polityki ekonomii społecznej do głównego nurtu polityki społecznej województwa śląskiego

Kierunek działania 1.1: Włączenie ekonomii społecznej do dokumentów strategicznych województwa śląskiego

Tabela 2. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 1.1.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2015 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2015)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba dokumentów strategicznych i programowych uwzględniających zapisy dotyczące ekonomii społecznej	4	3	3	75%

Zródło: badania własne ROPS.

Bezpośrednie zapisy dotyczące ekonomii społecznej znajdują się w 3 dokumentach strategicznych i programowych województwa śląskiego:

- Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020. Aktualizacja 2015;
- Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”;
- Wojewódzkim programie wyrównywania szans osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu na lata 2011-2016.

W sposób pośredni do ekonomii społecznej odnoszą się również inne dokumenty, tj.:

- Program współpracy Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2016;
- Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na rok 2015.

Kierunek działania 1.2: Przyjęcie i realizacja regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej.

Tabela 3. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 1.2.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2015 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2015)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba programów rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim	1	1	1	100%
Liczba raportów oceniających stan realizacji programu na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim	6	0	0	0

Źródło: badania własne ROPS.

W 2015 r. został opracowany „Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020”. Efekty wdrażania Programu są na bieżąco monitorowane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego i Wojewódzki Zespół ds. Ekonomii Społecznej i zamieszczane w corocznym raporcie opisującym stan sektora ekonomii społecznej w regionie (pierwszy z nich przewidziano na rok 2016).

Kierunek działania 1.3: Diagnozowanie sektora ekonomii społecznej w regionie.

Tabela 4. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 1.3.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2015 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2015)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba badań z obszaru ES	7	1	4	57,1%
Liczba opracowanych narzędzi analityczno-diagnostycznych	1	0	1	100%
Liczba przeprowadzonych badań związanych z tematyką rozwoju zawodowego kadr ES	35	1	32	91,4%
Liczba opracowanych pakietów rekomendacji dotyczących obszaru ekonomii społecznej	5	1	1	20%

Źródło: badania własne ROPS.

W okresie 2013-2015 w województwie śląskim przeprowadzono 4 regionalne badania z obszaru ES, co stanowi ponad połowę (57,1%) zakładanej do osiągnięcia na koniec 2020 roku wartości. Na początku 2015 r. sieć Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej zorganizowała na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego badanie mające na celu uzyskanie aktualnej i wyczerpującej wiedzy na temat faktycznej liczby podmiotów ekonomii społecznej we wszystkich subregionach województwa, sposobu ich działania, potencjału, potrzeb (w tym związanych z rozwojem zawodowym kadr ES). Poza wyżej wskazanym badaniem w 2015 r. nie realizowano regionalnych badań związanych z tematyką rozwoju zawodowego kadr ES.

W ramach projektu pn. „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna”, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego wraz z Instytutem Pracy i Spraw Socjalnych wypracował rekomendacje w zakresie wspierania podmiotów ekonomii społecznej.

Priorytet II

Integracja i reintegracja społeczna oraz zawodowa

Cel szczegółowy 2: Zwiększenie udziału podmiotów ekonomii społecznej w procesie integracji i reintegracji społecznej oraz zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Kierunek działania 2.1: Wsparcie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez rozwój przedsiębiorczości społecznej

Tabela 5. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 2.1.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2015 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2015)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba miejsc pracy utworzona w PS	1 982	265	265	13,4%
Liczba osób zatrudnionych w PES nie będących PS	1 500	1008	1008	67,2%
Liczba wspartych projektów z zakresu PS „na próbę”	6	1	1	16,7%
Liczba powstałych spółdzielni socjalnych osób prawnych lub osób fizycznych	100	43	43	43,0%
Liczba utworzonych PES o charakterze reintegracyjnym:	22	23	23	104,5%
• liczba KIS utworzonych w województwie	6	12	12	200,0%
• liczba CIS utworzonych w województwie	10	7	7	70,0%
• liczba WTZ utworzonych w województwie	4	2	2	50,0%
• liczba ZAZ utworzonych w województwie	2	2	2	100,0%
Liczba miejsc pracy powstałych w PS w wyniku udzielonych dofinansowań, w tym:	1 784	235	235	13,2%
• liczba miejsc pracy powstała w PS w powiatach grodzkich, w tym ze środków:	1 178	159	159	13,5%
• FP	424	23	23	5,4%
• PFRON	165	8	8	4,8%
• EFS	589	128	128	21,7%
• liczba miejsc pracy powstała w PS w powiatach ziemskich, w tym ze środków:	606	76	76	12,5%
• FP	227	12	12	5,3%
• PFRON	76	bd.	bd.	bd.
• EFS	303	64	64	21,1%
Liczba miejsc pracy powstałych w PS w wyniku udzielonych dofinansowań utrzymanych dłużej niż 1 rok	1 605	203	203	12,6%
Wartość udzielonych pożyczek (w zł)	-	3 422 765,2	5 741 765,2	x
Liczba pośredników dla regionalnych funduszy pożyczkowych	1	1	1	100%
Liczba udzielonych pożyczek	45	40	66	146,7%
Odsetek pożyczek zagrożonych	10%	0%	0%	0%

Liczba pożyczek zwróconych	-	40	64	x
Wartość pożyczek zwróconych	-	719 209,0	894 648,4	x

Źródło: badania własne ROPS.

W latach 2014-2015 utworzono w regionie 43 spółdzielnie socjalne (informacje na ich temat znajdują się w części raportu poświęconej OWES). Dzięki wsparciu OWES w tym okresie utworzono w spółdzielniach socjalnych 265 miejsc pracy. Według stanu na koniec 2015 roku 273 aktywne podmioty (nie będące przedsiębiorstwami społecznymi), które przesłały ankiety monitoringowe do ROPS i OWES, zatrudniały 1008 pracowników etatowych.

Zgodnie z zapisami KPRES, ośrodki świadczące usługi rozwoju ekonomii społecznej powinny wykorzystywać narzędzia inkubacji i preinkubacji oraz otwierania przedsiębiorstw „na próbę”⁶. Problematykę tę podejmował projekt innowacyjny „PI-PWP CouveusePL” realizowany przez Stowarzyszenie Współpracy Regionalnej we współpracy ponadnarodowej, w okresie od 16 grudnia 2011 r. do 31 grudnia 2014 r. W jego ramach opracowano i uruchomiono „Inkubator CouveusePL”, bazujący na rozwiązaniach stosowanych przez francuskie inkubatory typu couveuse, które zapewniają beneficjentom przetestowanie swojego pomysłu biznesowego i prowadzenie działalności gospodarczej „na próbę” przy wsparciu i pod nadzorem indywidualnego doradcy.

W latach 2014-2015 zostały utworzone 23 podmioty ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym – z czego najczęściej Klubów Integracji Społecznej (12) oraz Centrów Integracji Społecznej (7). CIS-y powstały w: Bytomiu, Częstochowie (3 podmioty), Kłomnicach, Jelesni, Bielsku-Białej, natomiast KIS-y (po jednym) w: Chorzowie, Siemianowicach Śląskich, Bielsku-Białej, Czechowicach-Dziedzicach, Jaworzu, Szczyrku, Kozach, Jasienicy, Wilkowicach, Czernichowie, Węgierskiej Górze, Wilamowicach. Najmniej powstało nowych Zakładów Aktywności Zawodowej oraz Warsztatów Terapii Zajęciowej. Nowe ZAZ-y otwarto w: Bytomiu i Gliwicach, natomiast WTZ-y w: Siemianowicach Śląskich i Żywcu.

W wyniku udzielonych dofinansowań w latach 2014-2015 zostało utworzonych 235 miejsc pracy, z czego 159 w powiatach grodzkich, a 76 w powiatach ziemskich. 192 miejsca utworzono dzięki wsparciu Europejskiego Funduszu Społecznego, 35 w wyniku dofinansowania z Funduszu Pracy, a 8 Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. 203 z dofinansowanych miejsc pracy utrzymało się dłużej niż 1 rok⁷.

Zgodnie z informacjami uzyskanymi z Banku Gospodarstwa Krajowego, w latach 2014-2015 wsparcie na rzecz podmiotów ekonomii społecznej w województwie śląskim udzielane było przez BGK w ramach projektu systemowego „Wsparcie inżynierii finansowej na rzecz rozwoju ekonomii społecznej”, realizowanego w ramach Działania 1.4 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. W tym okresie funkcjonował 1 pośrednik finansowy dla regionalnego funduszu pożyczkowego, adresowanego dla PES i PS z województwa śląskiego. Udzielono łącznie 66 pożyczek o wartości 5 741 765,2 zł (z czego zwrócono 64, przy czym żadna nie wchodziła w sferę zobowiązań zagrożonych).

⁶ Biblioteka Pożytku Publicznego, *Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej*, Warszawa 2014, s. 58.

⁷ PRFON – Oddział Śląski przekazał informację, iż nie prowadzi programów, na podstawie których mógłby przekazać dane dot. dofinansowania miejsc pracy utworzonych w PS. Dane o utworzonych w wyniku dofinansowań miejscach pracy mają charakter niepełny – pochodzą od JST i OWES biorących udział w badaniu monitoringowym, a także dodatkowo od badanych PS w przypadku miejsc pracy, które dofinansowano ze środków PFRON (brak danych ile spośród nich utrzymało się dłużej niż 1 rok).

Priorytet III

Współpraca sektora ekonomii społecznej z otoczeniem instytucjonalnym i pozainstytucjonalnym, w tym ze środowiskiem biznesu na rzecz rozwoju lokalnego

Cel szczegółowy 3: Rozwój międzysektorowej współpracy podmiotów ekonomii społecznej

Kierunek działania 3.1: Rozbudowa systemu wsparcia ekonomii społecznej na poziomie regionalnym.

Tabela 6. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 3.1.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2015 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2015)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba realizowanych projektów pozakonkursowych w ramach RPO	1	1	1	100,0%
Liczba akredytowanych OWES w województwie śląskim	6	6	6	100,0%
Liczba partnerstw, w które zaangażowany jest OWES	24	25	25	104,2%
Liczba projektów wygenerowanych w ramach animowanych przez OWES partnerstw	24	7	7	29,2 %
Liczba NGO działających dłużej niż rok, które w wyniku działania OWES zaczęły prowadzić działalność gospodarczą	30	100	100	333,3%
Liczba PS założonych w wyniku działalności OWES	107	1	43	40,2%
Liczba miejsc pracy stworzonych w wyniku działalności OWES	1 605	265	265	16,5%
Liczba PES powstałych w wyniku działalności OWES, działających dłużej niż 24 miesiące*	50	x	x	x
Liczba PES, w których wdrożono program rozwoju	144	59	59	41,0%
Liczba PES, w których wdrożono program restrukturyzacji	36	1	1	2,8%
Liczba aktywnych organizacji obywatelskich**	7 250	7 199	x	99,3%
Liczba sieci wsparcia ekonomii społecznej posiadających akredytację obejmujących swym zasięgiem cały region	1	1	1	100,0%

* Monitoring obejmuje lata 2014-2015 (a w przypadku wskaźników ujętych we wcześniej obowiązującym Planie tylko rok 2015), w związku z czym dane nt. liczby PES powstałych w wyniku działalności OWES działających dłużej niż 24 miesiące będą pozyskiwane od roku 2016.

** W szczególności stowarzyszenia, fundacje, jednostki organizacyjne Kościoła Katolickiego, jednostki innych kościołów i związków wyznaniowych, organizacje społeczne oddzielnie niewymienione, związki zawodowe, organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego, partie polityczne, organizacje pracodawców.

Zródło: badania własne ROPS.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego realizuje projekt pt. „Współpraca się opłaca – koordynacja sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim” w ramach Poddziałania 9.3.2. Koordynacja sektora ekonomii społecznej – tryb pozakonkursowy Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (Europejski Fundusz Społeczny). Projekt obejmuje następujące zadania: 1) Sieciowanie OWES; 2) Wsparcie współpracy i rozwoju ekonomii społecznej; 3) Budowanie marki ekonomii społecznej. W ramach projektu ROPS koordynuje sieć 6 OWES, obejmującą swym działaniem cały region.

Funkcjonujące w regionie OWES zaangażowane są łącznie w 25 partnerstw, w ramach których wygenerowano co najmniej 7 projektów (nie wszystkie ośrodki są w stanie precyzyjnie określić ich liczbę). Działania ośrodków wsparcia w dużej mierze powinny koncentrować się na organizacjach

obywatelskich, stanowiących potencjał dla powstawania przedsiębiorstw społecznych. Według danych udostępnionych przez urzędy gmin i miast na prawach powiatu liczba tego typu aktywnych organizacji na koniec 2015 r. wyniosła 7 199. W latach 2014-2015 – w wyniku działań ośrodków – 100 organizacji pozarządowych działających dłużej niż 1 rok zaczęło prowadzić działalność gospodarczą, a także powstały 43 spółdzielnie socjalne (w tym jedna w 2015 r.). W wyniku działalności OWES zostało stworzonych 265 miejsc pracy. W 59 PES wdrożono program rozwoju, rozumiany jako plan działania opracowany dla PS/PES planujących rozwój (np. zwiększenie miejsc pracy, wprowadzenie nowego produktu), przy współpracy z kluczowym doradcą biznesowym OWES (zgodnie ze standardem E.1.6 i E.1.7⁸), a w 1 program restrukturyzacji, opracowany dla PS/PES znajdujących się w sytuacji kryzysowej (ryzyko likwidacji miejsc pracy) w podobny sposób.

Kierunek działania 3.2: Rozwój działalności rynkowej przez przedsiębiorstwa społeczne.

Tabela 7. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 3.2.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2015 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2015)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba podmiotów zrzeszonych w systemach franczyzowych	4	1	1	25,0%

Zródło: badania własne ROPS i OWES.

W regionie funkcjonuje FAJNA Spółdzielnia Socjalna oparta na franczyzie społecznej z londyńskim CLARITY EFBP. Spółdzielcy FAJNEJ zajmują się produkcją manufakturową, handlem i usługami rozwojowymi, m.in. produkcją naturalnych kosmetyków według staroangielskich receptur.

Kierunek działania 3.3: Wsparcie działań na rzecz ekonomii społecznej na poziomie gminnym i powiatowym.

Tabela 8. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 3.3.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2015 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2015)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba gmin, które powołały RDPP	74	16	16	21,6%
Liczba powiatów, które powołały RDPP	11	13	13	118,2%
Liczba gmin, które włączyły problematykę ekonomii społecznej do dokumentów strategicznych (wdrożyły nowy system programowania polityki społecznej)	167	33	33	19,8%
Liczba powiatów, które włączyły problematykę ekonomii społecznej do dokumentów strategicznych (wdrożyły nowy system programowania polityki społecznej)	36	10	10	27,8%
Liczba strategii CLLD i ZIT uwzględniających instrumenty dla rozwoju PES/PS	2	0	0	0,0%

⁸ Zgodnie ze „Standardami Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej”, stanowiącymi załącznik do Uchwały Komitetu Akredytacyjnego nr 3 z dnia 22 września 2014 r., w OWES są opracowane i stosowane ścieżki wsparcia rozwojowego oraz reagowania na sytuacje kryzysowe w PS, dostosowane do ich specyfiki (standard E.1.6). Zgodnie ze standardem E.1.7 na wniosek PS kluczowy doradca biznesowy pomaga przygotować dla niego kompleksową usługę wsparcia. W pierwszej kolejności usługi takie są świadczone dla PS znajdujących się w sytuacji kryzysowej (ryzyko likwidacji miejsc pracy) lub planujących rozwój (m.in. zwiększenie liczby miejsc pracy, wprowadzenie nowego produktu). Usługa wsparcia polega m.in. na pomocy w przygotowaniu planu działania dostosowanego do specyficznych potrzeb klientów, a także na wdrożeniu planu działania (szkolenia doradztwo, wsparcie finansowe itd.), polegającym na organizowaniu i koordynowaniu wsparcia.

Liczba JST, które rozliczają minimum 1 zadanie publiczne na podstawie rezultatów	56	32	32	57,1%
Kwota na zadania publiczne przekazywana przez JST w trybie konkursowym podmiotom ekonomii społecznej (w mln zł)	100,0	137,0	137,0	137,0%
Odsetek zadań zleczanych PES w trybie konkursowym	15,0%	683, tj. 40,0% z 1 706 zadań zleczonych przez zbadane JST	x	40,0% ^a
Liczba gmin posiadających szczegółowe określenie trybu i kryteriów oceny realizacji zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej*	167	35	35	21,0%
Odsetek JST stosujących społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne ze szczególnym uwzględnieniem instrumentów prozatrudnieniowych**	15,0%	14, tj. 10,4% spośród 134 zbadanych podmiotów	x	10,4% ^a

* Inicjatywa lokalna – forma współpracy jednostek samorządu terytorialnego z ich mieszkańcami, w celu wspólnego realizowania zadania publicznego na rzecz społeczności lokalnej.

** Społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne – zamówienia, które - zgodnie z definicją Komisji Europejskiej - biorą pod uwagę co najmniej jedną z następujących kwestii społecznych: możliwość zatrudnienia (w tym osób młodych, starszych oraz równość płci), godną pracę, zgodność z prawami społecznymi i prawem do pracy, integrację społeczną (w tym osób niepełnosprawnych), równość szans, dostępność, projektowanie dla wszystkich, uwzględnianie kryteriów zrównoważonego rozwoju, w tym kwestii etycznego handlu oraz szerszego dobrowolnego przestrzegania zasad społecznej odpowiedzialności biznesu. Jednocześnie muszą one uwzględniać zasady ujęte w Traktacie Unii Europejskiej oraz dyrektywach dotyczących zamówień publicznych. Jednym z instrumentów społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych są klauzule społeczne.

^a Ze względu na zmienną podstawę obliczania wartości docelowej w % (uwarunkowaną liczbą podmiotów, które udzieliły informacji w danym roku), nie jest możliwe określenie wskaźnika % dla całej populacji, dlatego przyjęto uproszczoną zasadę, że odsetek osiągnięty wśród zbadanych podmiotów stanowi stopień realizacji wartości docelowej.

Źródło: badania własne ROPS.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j.: Dz.U. z 2016 r., poz. 239 ze zm.) przewiduje możliwość utworzenia gminnych i powiatowych rad pożytku publicznego jako organów konsultacyjnych i opiniodawczych⁹. W województwie śląskim na koniec 2015 r. gminne rady działalności pożytku publicznego powołało 16 gmin, natomiast powiatowe rady działalności pożytku publicznego zostały powołane w 13 powiatach, w tym w 9 miastach na prawach powiatu¹⁰.

Skuteczne prowadzenie polityki ekonomii społecznej wymaga włączenia jej do dokumentów strategicznych jednostek samorządu terytorialnego. Do końca 2015 r. uczyniły to 33 gminy (19,8%) oraz 10 powiatów (27,8%). W rzeczywistości odsetki te mogą być wyższe, gdyż spośród 184 jednostek na ankietę ROPS odpowiedziało 133. Należy mieć na uwadze, że KPRES zakłada wprowadzenie do roku 2016 we wszystkich gminach i powiatach nowego systemu programowania polityki społecznej wraz z systemem konsultacji społecznych. Powinno to zostać poprzedzone przygotowaniem i wdrożeniem zmian prawnych, zmierzających do uporządkowania programowania strategicznego samorządu lokalnego w obszarze polityki społecznej oraz trybu i sposobu przeprowadzania konsultacji społecznych i dialogu społecznego oraz obywatelskiego, co umożliwi planowe i efektywne kreowanie rozwoju usług społecznych. Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. stosowne uregulowania nie zostały wprowadzone.

Kolejnym wskaźnikiem ujętym w ramach monitoringu RPRES jest liczba strategii CLLD¹¹ i ZIT¹² uwzględniających instrumenty dla rozwoju PES/PS. Do końca 2015 r. w województwie śląskim nie

⁹ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j.: Dz.U. z 2016 r., poz. 239 ze zm.), art. 41e.

¹⁰ Miasta na prawach powiatu uwzględniane są zarówno przy gminach, jak i przy powiatach.

¹¹ CLLD (ang. *Community Led Local Development*) rozwój kierowany przez lokalną społeczność, instrument (metoda) mający/a na celu wdrażanie części działań ukierunkowanych na rozwój lokalny, które mogą lub powinny być realizowane przez lokalne społeczności.

¹² Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) to nowa forma współpracy samorządów współfinansowana ze środków Funduszy Europejskich. Partnerstwa miast i otaczających je gmin oraz władze województw wspólnie ustalają cele i wskazują inwestycje niezbędne do ich osiągnięcia. Środki na ich realizację pochodzą z Regionalnego Programu dla województwa śląskiego. Formuła ta umożliwia wyjście poza sztywne granice administracyjne samorządów, https://rpo.slaskie.pl/czytaj/zintegrowane_inwestycje_terytoriaalne_wsparci_e_dla_osrodkow_terytorialnych [odczyt 20.04.2016 r.].

było jeszcze ww. dokumentów uwzględniających instrumenty dla rozwoju PES/PS. Wśród badanych JST (w tym Samorządu Województwa Śląskiego) 32 rozliczyły minimum 1 zadanie publiczne na podstawie rezultatów, przy czym według stanu na 31 grudnia 2015 r. nie zmieniono rozporządzenia dotyczącego rozliczania zadań publicznych zleczanych organizacjom pozarządowym i wprowadzającego model tzw. „rozliczania za rezultaty”, zamiast na podstawie faktur.

Współpraca organów administracji publicznej z podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, w tym z podmiotami ekonomii społecznej, może odbywać się poprzez zlecenie realizacji zadań publicznych¹³. Do końca 2015 r. 35 spośród zbadanych jednostek samorządu terytorialnego (w tym Samorządu Województwa Śląskiego) – na zadania publiczne realizowane w trybie konkursowym przez podmioty ekonomii społecznej – wydatkowało kwotę 137,0 mln zł. Odsetek zadań zleczanych PES przez JST (Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, ROPS oraz 44 z 133 zbadanych JST) w trybie konkursowym wyniósł 40,0%.

Jednostki samorządu terytorialnego mogą współpracować z mieszkańcami w celu wspólnego realizowania zadania publicznego na rzecz społeczności lokalnej w formie inicjatywy lokalnej¹⁴. Organ stanowiący JST określa tryb i szczegółowe kryteria oceny wniosków o realizację zadania publicznego w ramach tego rodzaju inicjatywy¹⁵. Na koniec 2015 r. w województwie śląskim 35 gmin¹⁶ posiadało określone tego rodzaju procedury.

Spółecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne, które mogą być realizowane poprzez stosowanie klauzul społecznych, w badanym okresie stosowało 10,4% JST¹⁷, m.in. do wyłonienia realizatorów zadań z zakresu pomocy społecznej, tj. świadczenia usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych oraz przygotowania posiłków dla klientów Ośrodka Pomocy Społecznej.

Kierunek działania 3.4: Tworzenie sieci współpracy, partnerstw lokalnych i wymiana informacji.

Tabela 9. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 3.4.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2015 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2015)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba sprawozdań z działań OWES opublikowanych na stronie internetowej*	36	4	4	11,1%
Odsetek PES-ów działających w sieciach partnerskich**	60,0%	44, tj. 15,3% spośród 287 zbadanych podmiotów	x	15,3% ^a
Odsetek LGD, których członkiem jest minimum 1 PES	50,0%	3, tj. 33,3% spośród 9 zbadanych LGD	x	33,3% ^a
Odsetek PES współpracujących z uczelniami	10,0%	54, tj. 18,8% spośród 287 zbadanych podmiotów	x	18,8% ^a
Odsetek PES zrzeszonych w minimum jednej organizacji sieciowej***	40,0%	44, tj. 15,3% spośród 287 zbadanych podmiotów	x	15,3% ^a
Odsetek JST, które wprowadziły możliwość realizacji inicjatyw lokalnych	80,0%	46, tj. 34,6% spośród 133	x	34,6% ^a

¹³ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U.2016.239 z dnia 2016.02.26 ze zm.), art. 5, ust. 1 oraz ust. 2 pkt. 1.

¹⁴ Tamże, art. 2, ust. 4.

¹⁵ Tamże, art. 19c, ust. 1.

¹⁶ Łącznie z miastami na prawach powiatu.

¹⁷ Łącznie z Samorządem Województwa Śląskiego.

		zbadanych podmiotów		
Liczba inicjatyw lokalnych realizowanych przez JST	184	228	228	123,9%
Odsetek JST, które zrealiz. min. jedną procedurę inicjatyw lokalnych	80,0%	22, tj. 16,5% spośród 133 zbadanych podmiotów	x	16,5% ^a
Liczba utworzonych partnerstw/paktów na rzecz rozwoju ekonomii społecznej	18	40	40	222,2%
Liczba podmiotów zaangażowanych w działania partnerskie na rzecz ekonomii społecznej	240	200	200	83,3%
Liczba zorganizowanych w województwie spotkań dotyczących ekonomii społecznej	632	743	1131	179,0%
Odsetek/liczba klastrów****, których członkiem jest minimum 1 przedsiębiorstwo społeczne	10,0%	1 klaster	1 klaster	x
Liczba klastrów dedykowanych podmiotom ekonomii społecznej	1	1	1	100,0%
Liczba podmiotów z sektora biznesu zaangażowanych w działania mające na celu pomoc w rozwoju ekonomii społecznej w regionie	18	17	17	94,4 %
Liczba zorganiz. wizyt studyjnych poświęconych tematyce ES	300	91	221	73,7%
Liczba zorganizowanych targów przedsiębiorczości społecznej	135	7	53	39,3%
Liczba PES biorących udział w targach przedsiębiorczości społecznej	650	145	595	91,5%
Odsetek PUP, OPS i PCPR, które wykorzystały minimum jeden instrument z obszaru ekonomii społecznej	100,0%	24, tj. 14,6% spośród 165 zbadanych podmiotów	x	14,6%

* Wskaźnik ten jest monitorowany od 2015 r., kiedy to w województwie śląskim powstała nowa sieć 6 OWES.

** Sieć partnerska - zbiór współpracujących ze sobą organizacji, które nie stanowią dla siebie bezpośredniej konkurencji, a wśród swoich klientów posiadają przedsiębiorstwa czy osoby prywatne, które mogłyby zostać również klientami innych podmiotów należących do sieci. Sieć partnerską tworzą organizacje skupiające w sobie wiele marek i firm, oferujących programy partnerskie przez sieć partnerską.

*** Organizacja sieciowa - zbiór samodzielnych jednostek, które tworzą wspólną strukturę do prowadzenia określonych i ustalonych działań, w tym sieć rozproszonych jednostek, tworzących jedną grupę kapitałową. Przykładem organizacji sieciowej jest Krajowy System Usług dla MSP (KSU).

**** Klaster (skupisko, rodzaj sieci, ang. cluster) to regionalne skupisko/grupa podmiotów ekonomii społecznej wzajemnie powiązanych ze sobą na zasadzie kooperatywy, działających w celu podniesienia swojej konkurencyjności, efektywności, wdrażania nowych pomysłów, redukcji konkurencji wśród podmiotów ekonomii społecznej w ramach podjętej przez członków klastra współpracy.

^a Ze względu na zmienną podstawę obliczania wartości docelowej w % (uwarunkowaną liczbą podmiotów, które udzieliły informacji w danym roku), nie jest możliwe określenie wskaźnika % dla całej populacji, dlatego przyjęto uproszczoną zasadę, że odsetek osiągnięty wśród zbadanych podmiotów stanowi stopień realizacji wartości docelowej.

Zródło: badania własne ROPS i OWES.

Podczas monitoringu sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim zidentyfikowano kilka rodzajów zrzeszeń mających charakter sieci partnerskich/organizacji sieciowych, skupiających podmioty ekonomii społecznej, m.in.:

- Lokalna Organizacja Turystyczna BESKIDY;
- Śląskie Forum Organizacji Pozarządowych KAFOS;
- Polska Sieć LGD;
- Polskie Towarzystwo Ekonomiczne;
- Sieć Pozarządowych Instytucji Rynku Pracy;
- Silesian Leader Network;
- Śląska Sieć 3 Sektora;
- Związek Biur Porad Obywatelskich;
- Związek Ochotniczych Straży Pożarnych RP.

Spośród 287 organizacji, które wzięły udział w badaniu 15,3% zadeklarowało przynależności do co najmniej jednej sieci partnerskiej/organizacji sieciowej. W ankiecie monitoringowej wskazano różnice między siecią partnerską a organizacją sieciową, jednakże badani potraktowali oba typy zrzeszeń jako tożsame. Z uwagi na zmienną liczbę podmiotów ekonomii społecznej w województwie śląskim oraz brak operatu (wykazu) PES, przyjęto że rezultaty osiągnięte w danym roku stanowią jednocześnie stopień realizacji wartości docelowej.

Spośród 9 Lokalnych Grup Działania, które zgodziły się udzielić informacji, 3 potwierdziły że w ich szeregach znajduje się co najmniej jeden podmiot ekonomii społecznej. Podobnie jak w przypadku innych wskaźników o zmiennej podstawie, kumulatywna wartość procentowa nie jest badana.

Na koniec 2015 r. 34,6% zbadanych jednostek samorządu terytorialnego wprowadziło możliwość realizacji inicjatyw lokalnych. Jak już wcześniej wspomniano tego typu inicjatywa to forma współpracy JST z ich mieszkańcami, której celem jest wspólna realizacja zadania publicznego na rzecz społeczności lokalnej. Co najmniej jedną procedurę inicjatyw lokalnych zrealizowało 16,5% zbadanych JST.

Na koniec 2015 r. liczba utworzonych partnerstw/paktów na rzecz rozwoju ES wyniosła 40. Wymieniano wśród nich:

- Śląski Pakt na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej;
- 4 subregionalne paktów na rzecz rozwoju ekonomii społecznej (w subregionie wschodnim, zachodnim, południowym i północnym);
- Międzysektorowe partnerstwo lokalne na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w Tychach;
- Międzysektorowe porozumienie na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w Gminie Dąbrowa Górnicza;
- Partnerstwo na Rzecz Aktywności Lokalnych „Raków-Reaktywacja”;
- Partnerstwo na Rzecz Aktywności Lokalnej „Stare Miasto - Nowe Życie”;
- Porozumienie o współpracy na rzecz rozwoju społecznej gospodarki rynkowej w gminie Jeleśnia;
- 5 partnerstw/konsorcjów związanych w związku z powołaniem OWES;
- 25 partnerstw, w które zaangażowane są OWES wraz z innymi podmiotami (w tym JST).

Poza wyżej wspomnianymi inicjatywami, zawieszono również wiele drobnych partnerstw, w tym projektowych, których głównym celem nie był jednak rozwój ekonomii społecznej, lecz różnorodne działania wspierające.

W działania partnerskie na rzecz ekonomii społecznej zaangażowane było w tym czasie 200 różnego typu organizacji. Współdziałanie różnych podmiotów realizujących podobne działania jest bardzo ważne, gdyż odpowiednio zaplanowane i zrealizowane daje efekt większy niż suma oddzielnych działań (efekt synergiczny). Działania uzupełniają się poprzez współpracę i synchronizację. Integracja działań wielu podmiotów zmniejsza koszty realizacji danego przedsięwzięcia jednocześnie zwiększając szanse jego powodzenia. Stąd też dużej wagi nabiera współpraca podmiotów ekonomii społecznej.

Rozwojowi przedsiębiorczości społecznej sprzyja organizowanie spotkań, wizyt studyjnych oraz targów. W okresie 2013-2015 r. w województwie śląskim zorganizowano 1131 spotkań dotyczących ekonomii społecznej, przy czym blisko połowę z nich stanowiły spotkania zorganizowane w 2015 przez OWES-y. Odbyło się także 221 wizyt studyjnych poświęconych tematyce ekonomii społecznej oraz 53 targi przedsiębiorczości społecznej, w których wzięło udział 595 PES.

Podmioty zaangażowane w realizację polityki przedsiębiorczości społecznej mogą korzystać z różnorodnych instrumentów, do których w szczególności należą: inicjatywa lokalna, spółdzielnia socjalna zakładana przez osoby prawne, klauzule społeczne czy też zlecenie zadań publicznych podmiotom ekonomii społecznej. „Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej

w województwie śląskim do roku 2020” zakłada, że docelowo wszystkie powiatowe urzędy pracy, ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie będą wykorzystywać co najmniej jeden tego rodzaju instrument. Przeprowadzone badanie monitorujące wykazało osiągnięcie ww. wskaźnika wśród badanych jednostek na poziomie 14,6%.

Priorytet IV

Edukacja i profesjonalizacja sektora ekonomii społecznej

Cel szczegółowy 4: Podniesienie poziomu wiedzy i upowszechnienie umiejętności praktycznych w sektorze ekonomii społecznej i jego otoczeniu

Kierunek działania 4.1: Działania edukacyjne w formie studiów, szkoleń i zajęć fakultatywnych.

Tabela 10. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 4.1.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2015 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2015)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba osób, które ukończyły studia podyplomowe z zakresu ekonomii społecznej	184	142	206	112,0%
Liczba edycji studiów podyplomowych w zakresie ekonomii społecznej	5	11	13	260,0%
Odsetek uczelni wyższych w regionie włączających problematykę ES do programów edukacyjnych	30,0%	9, tj. 52,9% spośród 17 zbadanych podmiotów	x	52,9% ^a
Odsetek szkół podstawowych/gimnazjalnych/średnich w regionie włączających problematykę ES do programów edukacyjnych	25,0%	186, tj. 27,6% z 674 zbadanych podmiotów	x	27,6% ^a
Liczba przeprowadzonych szkoleń z zakresu PR, dziennikarstwa i promocji ES dla osób zatrudnionych w PES	99	21	70	70,7%
Liczba przeprowadzonych szkoleń dla kadry pomocy i integracji społecznej z zakresu ekonomii społecznej	246	31	77	31,3%
Liczba pracowników pomocy i integracji społecznej oraz pracowników JST przeszkolonych z zakresu ES	1 384	457	841	60,8%

^a Ze względu na zmienną podstawę obliczania wartości docelowej w % (uwarunkowaną liczbą podmiotów, które udzieliły informacji w danym roku), nie jest możliwe określenie wskaźnika % dla całej populacji, dlatego przyjęto uproszczoną zasadę, że odsetek osiągnięty wśród zbadanych podmiotów stanowi stopień realizacji wartości docelowej.

Źródło: badania własne ROPS.

Upowszechnienie wiedzy oraz umiejętności praktycznych nt. ekonomii społecznej ma kluczowe znaczenie dla jej rozwoju. W latach 2013-2015 r. w ramach 13-stu edycji studia z zakresu ekonomii społecznej ukończyło 206 osób. Spośród 17 uczelni ekonomicznych, humanistycznych, technicznych oraz uniwersytetów, które udostępniły dane, do końca 2015 problematykę ES do swoich programów edukacyjnych włączyło 9. Trudno jednoznacznie określić odsetek wyższych uczelni w regionie włączających problematykę ekonomii społecznej do programów edukacyjnych ze względu na niewielką pod względem programowym styczność z tą dziedziną polityki społecznej, zwłaszcza w przypadku uczelni artystycznych, teologicznych, sportowych oraz medycznych.

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Kuratorium Oświaty w Katowicach, do dnia 31.12.2015 r. problematykę ekonomii społecznej do programów edukacyjnych włączyło 27,6% szkół podstawowych/gimnazjalnych/średnich z terenu województwa śląskiego.

Ponadto przeprowadzono łącznie 77 szkoleń dla kadr pomocy i integracji społecznej z zakresu ekonomii społecznej, w których wzięło udział 841 osób.

Kierunek działania 4.2: Upowszechnianie edukacji wyjaśniającej zasady działania przedsiębiorczości społecznej.

Tabela 11. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 4.2.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2015 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2015)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba opracowanych programów edukacyjnych skierowanych do potencjalnych partnerów biznesowych PS oraz odbiorców usług/produktów	1	12	12	1200,0%
Liczba opracowanych programów edukacyjnych skierowanych do potencjalnych partnerów samorządowych i innych podmiotów działających na rzecz rozwoju lokalnego	1	3	4	400,0%
Liczba opracowanych programów edukacyjnych skierowanych do organizacji pozarządowych, które zamierzają rozpocząć odpłatną działalność statutową i/lub działalność gospodarczą	3	1	4	133,3%
Liczba opracowanych programów edukacyjnych skierowanych do młodzieży, szkół, nauczycieli	1	65	66	6600,0%

Źródło: badania własne ROPS.

Do działań sprzyjających rozwojowi ekonomii społecznej należy także edukowanie różnych grup społecznych, dla których jest ona często pojęciem nieznanym lub kojarzonym z pomocą społeczną¹⁸. Jako przykład może służyć promowanie współpracy z podmiotami ekonomii społecznej podczas spotkań dla młodzieży szkolnej, np. podczas tygodnia kariery czy targów pracy.

Monitoring RPRES zakłada badanie liczby opracowanych programów edukacyjnych skierowanych do potencjalnych partnerów biznesowych PS, odbiorców usług/produktów, potencjalnych partnerów samorządowych i innych podmiotów działających na rzecz rozwoju lokalnego, organizacji pozarządowych, które zamierzają rozpocząć odpłatną działalność statutową i/lub działalność gospodarczą, a także do młodzieży, szkół i nauczycieli.

Na koniec 2015 r. najwięcej opracowanych programów edukacyjnych (obejmujących problematykę ekonomii społecznej) skierowanych było do młodzieży, szkół i nauczycieli – 66, w następnej kolejności znajdowały się programy adresowane do potencjalnych partnerów biznesowych PS oraz odbiorców usług/produktów – 12, potencjalnych partnerów samorządowych i innych podmiotów działających na rzecz rozwoju lokalnego – 4, a także organizacji pozarządowych, które zamierzają rozpocząć odpłatną działalność statutową i/lub działalność gospodarczą – 4. Wykazana przez szkoły i uczelnie wysoka w stosunku do założeń liczba opracowanych programów edukacyjnych wynika prawdopodobnie z szerszego rozumienia zasięgu opracowanego programu – u podstaw wskaźnika leżała idea tworzenia generalnych programów o zasięgu wojewódzkim, podczas gdy w trakcie monitoringu okazało się, że w praktyce tworzone i wykorzystywane są programy o mniejszej skali i zasięgu. W 2016 r. planuje się monitoring zarówno programów o zasięgu regionalnym, jak i tych tworzonych w obrębie i na potrzeby konkretnych placówek edukacyjnych.

¹⁸ Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, *Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020*, s. 39.

Kierunek działania 4.3: Działania uzupełniające w ramach programów wspierających ekonomię społeczną.

Tabela 12. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 4.3.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2015 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2015)	Stopień realizacji wartości docelowej
Odsetek przeszkolonych członków RDPP	100,0%	70, tj. 27,9% z 251 członków w zbadanych JST	x	27,9% ^a
Odsetek przeszkolonych członków komisji polityki społecznej gmin, powiatów i województwa	50,0%	2, tj. 0,9% z 223 członków w zbadanych JST	x	0,9% ^a
Liczba pracowników JST przeszkolonych w zakresie przedsiębiorczości społecznej	600	165	365	60,8%
Liczba osób, które odbyły staże/praktyki w PES	526	424	650	123,6%
Liczba przedsiębiorstw społecznych, których pracownicy zostali przeszkoleni z zakresu społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych	63	36	36	57,1%
Odsetek jednostek samorządu terytorialnego, w których przeszkolono pracowników odpowiedzialnych za prowadzenie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego z zakresu społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych	30,0%	41, tj. 30,8% ze 133 zbadanych podmiotów	x	30,8% ^a

^a Ze względu na zmienną podstawę obliczania wartości docelowej w % (uwarunkowaną liczbą podmiotów, które udzieliły informacji w danym roku), nie jest możliwe określenie wskaźnika % dla całej populacji, dlatego przyjęto uproszczoną zasadę, że odsetek osiągnięty wśród zbadanych podmiotów stanowi stopień realizacji wartości docelowej.

Źródło: badania własne ROPS.

Oprócz działań edukacyjnych skierowanych do podmiotów określonych w ramach kierunku działania 4.2 przewidziano przeszkolenie członków rad działalności pożytku publicznego, komisji polityki społecznej gmin, powiatów i województwa oraz pracowników jednostek samorządu terytorialnego. W Programie zaplanowano również staże i praktyki w podmiotach ekonomii społecznej oraz podnoszenie kwalifikacji pracowników odpowiedzialnych za prowadzenie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego z zakresu społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych.

Planuje się, że docelowo wszyscy członkowie rad działalności pożytku publicznego powinni zostać przeszkoleni w zakresie ekonomii społecznej. Wyniki badania monitoringowego wskazują, że na koniec 2015 r. odsetek przeszkolonych członków RDPP wyniósł w województwie śląskim 27,9% (zgodnie z informacjami pozyskanymi od badanych JST w 21 RDPP zostało przeszkolonych 70 z 251 członków). W przypadku członków komisji polityki społecznej gmin, powiatów i województwa RPRES zakłada konieczność przeszkolenia połowy ich członków, natomiast do 31.12.2015 r. wskaźnik ten wyniósł 0,9% (tj. 2 z 223 członków komisji znajdujących się w 30 spośród zbadanych JST).

Z kolei jeśli chodzi o pracowników JST „Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020” przewiduje przeszkolenie w zakresie przedsiębiorczości społecznej 600 osób. Do końca 2015 r. tego rodzaju szkolenia ukończyło 365 pracowników JST.

Osoby zainteresowane pracą w podmiotach ekonomii społecznej powinny mieć możliwość odbycia w nich staży i praktyk. Do końca 2015 r. oszacowano liczbę stażystów i praktykantów na 650.

Jednym z zadań systemu wsparcia PES powinno być ułatwianie tego typu podmiotom dostępu do rynku (zleceń). Sprzyja temu stosowanie przez instytucje publiczne, których pracownicy posiadają stosowną wiedzę w tym zakresie, społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych, zawierających przykładowo klauzule społeczne. Do końca 2015 r. 30,8% pracowników, którzy w jednostkach samorządu terytorialnego są odpowiedzialni za prowadzenie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego ukończyli szkolenia z zakresu społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych. Szkoleniami z zakresu społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych objęto także pracowników 36 PES.

Kierunek działania 4.4: Bezpośrednie wsparcie szkoleniowo-edukacyjne i doradcze dla środowisk wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Tabela 13. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 4.4.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2015 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2015)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba zrealizowanych szkoleń dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym planujących utworzenie przedsiębiorstwa społecznego	96	48	48	50,0%
Liczba osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zakończyły udział w cyklach szkoleniowych z zakresu przedsiębiorczości społecznej	960	792	792	82,5%
Liczba osób niepełnosprawnych, które zakończyły udział w szkoleniu z zakresu przedsiębiorczości społecznej	96	120	120	125,0%
Liczba przedsiębiorstw społecznych, które skorzystały z podstawowego wsparcia*	100	88	90	90,0%
Liczba przeszkolonych rodziców/opiekunów osób niepełnosprawnych w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych	1 026	57	783	76,3%

* Podstawowe wsparcie – dot. wsparcia w zakresie rozwoju kompetencji miękkich za pomocą szkoleń, doradztwa naprowadzającego itp.
Źródło: badania własne ROPS.

W celu poprawy sytuacji osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, oprócz działań pośrednich - ukierunkowanych na rozwój sektora ekonomii społecznej - niezbędne jest także zapewnienie im wsparcia bezpośredniego. Może się to odbywać m.in. poprzez działania szkoleniowo-edukacyjne i doradcze dla osób planujących utworzenie przedsiębiorstwa społecznego. Przykładem tego rodzaju działań może być informowanie klientów instytucji wsparcia i rynku pracy o możliwości utworzenia spółdzielni socjalnych podczas spotkań z doradcą zawodowym i pośrednikiem pracy czy organizacja indywidualnych spotkań ze specjalistą reintegracji zawodowej.

Jak wynika z monitoringu sektora ES w województwie śląskim, w badanym okresie liczba zrealizowanych szkoleń dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, planujących utworzenie przedsiębiorstwa społecznego wyniosła 48. Z kolei liczba ich uczestników 792. Osoby niepełnosprawne, z racji podwyższonego ryzyka wykluczenia społecznego, jak również ich rodzice/opiekunowie zostali także objęci wsparciem szkoleniowym. Wyniki monitoringu RPRES wskazują, iż przeszkolono 120 osób niepełnosprawnych (w zakresie przedsiębiorczości społecznej) oraz 783 rodziców/opiekunów osób niepełnosprawnych (w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych).

Podstawowym wsparciem kompetencji miękkich w postaci szkoleń, doradztwa naprowadzającego itp. zostało objętych (przez OWES) także 90 przedsiębiorstw społecznych (spółdzielni socjalnych).

Priorytet V

Promocja ekonomii społecznej

Cel szczegółowy 5: Podniesienie poziomu świadomości społecznej dotyczącej sektora ekonomii społecznej oraz utrwalenie jego pozytywnego wizerunku

Kierunek działania 5.1: Zgromadzenie, uporządkowanie, udostępnienie i bieżąca aktualizacja informacji na temat ekonomii społecznej w przestrzeni rzeczywistej i wirtualnej oraz jej promocja.

Tabela 14. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 5.1.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2015 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2015)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba utworzonych serwisów internetowych nt. ES	4	0	4	100%
Liczba przeprowadzonych wydarzeń/działań promocyjnych	307	352	421	137,1%
Liczba wydanych publikacji nt. ES	90	25	65	72,2%
Liczba inicjatyw na rzecz upowszechnienia spółdzielczości uczniowskiej	34	350	366	1076,5%
Liczba zorganizowanych konkursów z obszaru ekonomii społecznej	36	1	19	52,8%

Źródło: badania własne ROPS.

Znajomość problematyki ekonomii społecznej wśród ogółu ludności jest bardzo niska. Ważne jest zatem popularyzowanie tej idei, podkreślanie jej zasad, takich jak: solidarność społeczna, współpraca, przedsiębiorczość oraz kształtowanie odpowiedzialnych postaw wśród konsumentów¹⁹. Sprzyjać temu będzie odpowiednie zarządzanie informacją, budowa marki sektora ekonomii społecznej oraz jej promocja. Przykład popularyzacji idei ekonomii społecznej stanowią spotkania mieszkańców z animatorami lokalnymi, organizacja pikników integracyjnych połączona z prezentacją PES i ich produktów. Na temat ekonomii społecznej istnieje już spory zasób wiedzy, która wymaga jednak stałej aktualizacji, porządkowania i upowszechniania. Zgromadzone informacje powinny być dostępne zarówno w przestrzeni rzeczywistej, jak i nabierającej coraz większego znaczenia płaszczyźnie wirtualnej. Aktualizacji i porządkowaniu informacji dotyczących ekonomii społecznej służy m.in. niniejszy raport. Na koniec 2015 r. istniały 4 regionalne serwisy internetowe na temat ekonomii społecznej, a w okresie objętym monitoringiem w województwie śląskim prowadzone były liczne wydarzenia/działania promocyjne – odbyło się ich łącznie 421. W tym okresie wydano 65 publikacji nt. ekonomii społecznej oraz podjęto 366 inicjatyw na rzecz upowszechnienia spółdzielczości uczniowskiej. Odbyło się ponadto 19 konkursów z obszaru ES, w tym 1 pt. „Klauzule społeczne na start”, zorganizowany przez Zarząd Województwa Śląskiego w 2015 roku.

¹⁹ Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, *Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020*, s. 40.

Kierunek działania 5.2: Budowa marki sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim.

Tabela 15. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 5.2.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2015 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2015)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba przeprowadzonych badań dot. rozpoznawalności marki ES	2	0	0	0%
Liczba wdrożonych systemów certyfikacji produktów ES	1	0	0	0%
Liczba PES, których produkty uzyskały znaki jakości	12	0	0	0%

Źródło: badania własne ROPS.

W województwie śląskim (według stanu na koniec grudnia 2015 r.) nie został wdrożony system certyfikacji produktów ekonomii społecznej. Po jego wprowadzeniu PES będą mogły ubiegać się o uzyskanie znaków jakości dla swoich produktów, a także odbędą się badania dotyczące rozpoznawalności marki ES.

Kierunek działania 5.3: Promocja wsparcia dla środowisk wykluczonych i zagrożonych wykluceniem społecznym.

Tabela 16. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 5.3.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2015 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2015)	Stopień realizacji wartości docelowej
Odsetek PES biorących udział w misjach gospodarczych i targach zagranicznych	10%	1 PES	1	x
Liczba osób uczestniczących w wolontariacie długoterminowym w organizacjach obywatelskich*	25	593	593	237,2%
Liczba przeprowadzonych działań promocyjnych dot. stosowania klauzul społecznych, zatrudniania niepełnosprawnych oraz zaangażowania wolontariuszy	55	64	91	165,5%

* dot. wolontariatu długoterminowego osób młodych (do 30 r.ż.).

Źródło: badania własne ROPS.

W województwie śląskim liczba przeprowadzonych działań promocyjnych dot. stosowania klauzul społecznych, zatrudniania osób niepełnosprawnych oraz zaangażowania wolontariuszy została określona przez badane JST i OWES na poziomie 91. Prowadzone działania promocyjne przekładają się na wysoki udział osób młodych w wolontariacie długoterminowym w organizacjach obywatelskich – 593 osoby, przy czym dane te dotyczą jedynie osób, które udzieliły informacji ROPS i OWES.

Kierunek działania 5.4: Współpraca z mediami regionalnymi i lokalnymi w zakresie promocji ekonomii społecznej.

Tabela 17. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 5.4.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2015 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2015)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba opracowanych i upowszechnionych artykułów/ audycji/spotów reklamowych promujących ES	250	142	258	103,2%
Liczba przeprowadzonych szkoleń dla dziennikarzy	4	bd.	bd.	bd.

Źródło: badania własne ROPS.

„Współpraca się opłaca” to slogan promocyjny śląskiej ekonomii społecznej, zalecany do stosowania we wszelkiego rodzaju artykułach, audycjach i spotach reklamowych. Według stanu na koniec 2015 r. opracowano i upowszechniono 258 artykułów i audycji promujących ES. Odnośnie przeprowadzonych szkoleń dla dziennikarzy nie udało się pozyskać informacji o tego typu przedsięwzięciach realizowanych w województwie śląskim.

4. Infrastruktura wsparcia ekonomii społecznej w województwie śląskim. Porównanie benchmarkingowe

W II połowie 2015 roku w województwie śląskim wyróżniono 6 obszarów, na których rozpoczęto budowę infrastruktury wsparcia ekonomii społecznej. Obejmowały one:

1. obszar częstochowski – powiaty: częstochowski, kłobucki, myszkowski, miasto Częstochowa;
2. obszar rybnicki – powiaty: raciborski, rybnicki, wodzisławski, miasta: Jastrzębie Zdrój, Rybnik, Żory;
3. obszar bielski – powiaty: bielski, cieszyński, żywiecki, miasto Bielsko-Biała;
4. obszar centralny - wschodni – powiaty: będziński, zawierciański, miasta: Chorzów, Dąbrowa Górnicza, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice;
5. obszar centralny - zachodni – powiaty: lubliniecki, tarnogórski, miasta: Bytom, Katowice, Piekary Śląskie, Ruda Śląska;
6. obszar centralny - południowy – powiaty: bieruńsko-lędziński, gliwicki, mikołowski, pszczyński, miasta: Gliwice, Jaworzno, Mysłówice, Tychy, Zabrze.

Podział województwa na 6 obszarów, w stosunku do poprzedniego podziału na 4 większe subregiony, zmniejszył znacznie zakres funkcjonowania OWES pod względem terytorialnym, liczby mieszkańców oraz liczby osób bezrobotnych, co skutkuje skróceniem dystansu i zwiększeniem dostępności wsparcia oferowanego przez te ośrodki.

Stworzenie wyspecjalizowanej sieci instytucji, które animują, ułatwiają i wspierają powstawanie oraz działalność PES w regionie stanowi element wsparcia infrastrukturalnego sektora ekonomii społecznej. Tego typu instytucjami są wyodrębnione jednostki podmiotu lub partnerstwa/konsorcjum podmiotów realizujące usługi wsparcia ekonomii społecznej w zakresie:

- a) animacji i promocji ekonomii społecznej;
- b) wsparcia powstawania nowych podmiotów ekonomii społecznej;
- c) wsparcia istniejących przedsiębiorstw społecznych;

nie działające dla osiągnięcia zysku lub przeznaczające zysk na działania OWES.

Zarządzeniem nr 13 Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 marca 2014 r. został powołany Komitet Akredytacyjny ds. systemu akredytacji oraz standardów usług i działania ośrodków wsparcia ekonomii społecznej. Komitet jest organem pomocniczym Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Opracowany i wprowadzony system akredytacji i standardów działania instytucji wsparcia ekonomii społecznej AKSES koncentruje się na wdrożeniu, a także zapewnieniu stosowania wypracowanych standardów działania przez OWES.

Pozytywne zakończenie procedury akredytacji, potwierdzone przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej warunkuje dostęp do ubiegania się o środki pochodzące z Regionalnych Programów Operacyjnych na realizację usług wsparcia ekonomii społecznej w latach 2014-2020.

System AKSES koresponduje z priorytetami rozwojowymi zdefiniowanymi w KPRES, ma on na celu poprawę jakości działania instytucji wsparcia ekonomii społecznej, a przez to poprawę jakości działania podmiotów ekonomii społecznej.

Rysunek 2. Sieć Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej w województwie śląskim (wg stanu na 31.12.2015 r.).

	Nazwa OWES	Adres/dane kontaktowe	Data ważności akredytacji*	Obszar
1	OWES Bielsko-Biała Lider: Stowarzyszenie Bielskie Centrum Przedsiębiorczości w Bielsku-Białej Skład konsorcjum: Bielskie Stowarzyszenie Artystyczne „Teatr Grodzki”, Urząd Miasta Bielsko-Biała	43-382 Bielsko-Biała ul. Cieszyńska 367 marcin.sanetra@bcp.org.pl	22.07.2017	południowy (bielski)
2	Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS Lider: Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS w Rybniku Skład konsorcjum: Miasto Żory/Żorskie Centrum Organizacji Pozarządowych, Powiat Wodzisławski, Miasto Jastrzębie-Zdrój	44-217 Rybnik ul. Kościuszki 22/5 cris@cris.org.pl	22.07.2017	Zachodni (rybnicki)
3	Stowarzyszenie Współpracy Regionalnej Lider: Stowarzyszenie Współpracy Regionalnej w Katowicach Skład konsorcjum: Rudzka Agencja Rozwoju "Inwestor" Sp. z o.o., Telewizja Polska S.A. Oddział Terenowy w Katowicach, VINCI&VINCI Kancelaria Radcy Prawnego i Adwokata M. Zychla, Regionalna Fundacja Pomocy Niewidomym w Chorzowie	40-008 Katowice ul. Warszawska 28a/2 owes@swr.pl	22.07.2017	centralno-zachodni
4	Regionalny Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej Lider: Centrum Społecznego Rozwoju w Łaziskach Górnych Skład konsorcjum: Miasto Dąbrowa Górnicza/Inkubator Społecznej Przedsiębiorczości w Dąbrowie Górniczej, Miasto Gliwice / Gliwickie Centrum Organizacji Pozarządowych, Fundacja Rozwoju Ekonomii Społecznej w Katowicach, Ośrodek Wspierania Inicjatyw Społecznych w Jaworznie	43-173 Łaziska Górne ul. Wyszyńskiego 8 biuro@csr.biz.pl	06.08.2017	centralno-południowy
5	Jurajski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej tworzony przez Agencję Rozwoju Regionalnego w Częstochowie S.A.	42-200 Częstochowa Al. Najświętszej Maryi Panny 24, lok. 8 jowes@jowes.pl	22.07.2017	północny (częstochowski)
6	OWES MOST Lider: Stowarzyszenie Wspierania Organizacji Pozarządowych „Most” w Katowicach Skład konsorcjum: Fundacja Regionalnej Agencji Promocji Zatrudnienia w Dąbrowie Górniczej, Fundusz Górnośląski S.A. Oddział w Katowicach	40-064 Katowice, ul. Kościuszki 26/306, most@mostkatowice.pl	22.07.2017	centralno-wschodni

* 31 grudnia 2015 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej podpisał zarządzenie, zgodnie z którym wszystkie podmioty, które uzyskały status akredytowanego OWES utraciły ten status. W styczniu 2016 została wszczęta procedura weryfikacji procesu akredytacji.

Źródło: opracowanie ROPS na podstawie: <http://www.akses.crz.l.gov.pl/Baza-akredytowanych-OWES,p28.html?województwo=12>.

Nowa sieć Ośrodków Ekonomii Społecznej zastąpiła 4 funkcjonujące do czerwca 2015 r. na terenie każdego z 4 subregionów województwa śląskiego Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, wyłonione w ramach konkursów nr 1/POKL/7.2.2/2012 i 2/POKL/7.2.2/2012:

- Subregion centralny – Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Subregionu Centralnego / Rudzka Agencja Rozwoju "Inwestor" Sp. z o.o.;
- Subregion północny – Jurajski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Subregionie Północnym Województwa Śląskiego / Agencja Rozwoju Regionalnego w Częstochowie S.A.;
- Subregion zachodni – Inkubator Ekonomii Społecznej Subregionu Zachodniego / Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS;
- Subregion południowy – Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Subregionu Południowego / Stowarzyszenie Bielskie Centrum Przedsiębiorczości.

26.11.2015 r. opublikowano zatwierdzone przez **Zarząd Województwa Śląskiego** listy projektów wybranych do dofinansowania, stanowiące wyniki konkursu nr *RPSL.09.03.01-IZ.01-24-013/15* w ramach Osi Priorytetowej IX Włączenie społeczne, Działania 9.3 Rozwój ekonomii społecznej w regionie, Poddziałania 9.3.1 Wsparcie sektora ekonomii społecznej – projekty konkursowe RPO WSL 2014-2020. Do dofinansowania wybrano:

1. Obszar południowy (bielski) – projekt pt. „OWES subregionu południowego”, realizowany przez Stowarzyszenie „Bielskie Centrum Przedsiębiorczości” z siedzibą w Bielsku-Białej,

we współpracy z Bielskim Stowarzyszeniem Artystycznym „Teatr Grodzki” oraz Urzędem Miasta Bielsko-Biała.

2. Obszar zachodni (rybnicki) – projekt pt. **„Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Subregionu Zachodniego”**, realizowany przez Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych z siedzibą w Rybniku, we współpracy z: Miastem Żory / Żorskim Centrum Organizacji Pozarządowych, Powiatem Wodzisławskim, Miastem Jastrzębie-Zdrój;
3. Obszar centralno-zachodni – w ramach obszaru nie został rekomendowany do dofinansowania żaden z projektów – konkurs na obsługę tego obszaru został ponownie ogłoszony 28 grudnia 2015 r. Do dofinansowania został wybrany projekt pt. **„Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej – subregion centralny zachodni”**, złożony przez Stowarzyszenie Współpracy Regionalnej w Katowicach w partnerstwie z: Rudzką Agencją Rozwoju "INWESTOR" Sp. z o.o., Telewizją Polską S.A., VINCI & VINCI Kancelarią Radcy Prawnego i Adwokata, M. Zychła, P. Vinci Sp. kom. oraz Regionalną Fundacją Pomocy Niewidomym.
4. Obszar centralno-południowy – projekt pt. **„Regionalny Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej”**, realizowany przez Centrum Społecznego Rozwoju z siedzibą w Łaziskach Górnych (lider konsorcjum), we współpracy z: Miastem Gliwice / Gliwickim Centrum Organizacji Pozarządowych, Gminą Dąbrowa Górnicza, Fundacją Rozwoju Ekonomii Społecznej z siedzibą w Katowicach, Ośrodkiem Wspierania Inicjatyw Społecznych z siedzibą w Jaworznie;
5. Obszar północny (częstochoowski) – projekt pt. **„Jurajski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej”**, realizowany przez Agencję Rozwoju Regionalnego w Częstochowie S.A.;
6. Obszar centralno-wschodni – projekt pt. **„Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Centralno-Wschodni”**, realizowany przez Stowarzyszenie Wspierania Organizacji Pozarządowych „Most” (lider projektu) we współpracy z partnerami: Fundacją Regionalnej Agencji Promocji Zatrudnienia z Dąbrowy Górniczej, Funduszem Górnośląskim S.A. Oddział w Katowicach.

1.1 Obszar południowy (bielski)

Dla miasta Bielsko-Biała, powiatu bielskiego, cieszyńskiego oraz żywieckiego usługi na rzecz podmiotów ekonomii społecznej są świadczone przez **OWES południowy**, tworzony przez konsorcjum trzech instytucji: Stowarzyszenia „Bielskie Centrum Przedsiębiorczości” w Bielsku-Białej (lider), Bielskiego Stowarzyszenia Artystycznego „Teatr Grodzki”, Urzędu Miasta Bielsko-Biała.

Rysunek 3. Obszar działania OWES południowego.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Tabela 18. Badania lokalne z zakresu ES przeprowadzone przez OWES południowy w 2015 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem
1	Liczba badań z obszaru ES	5
2	Liczba badań związanych z tematyką rozwoju zawodowego kadr ES (np. badanie potrzeb szkoleniowych)	2

Źródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES południowego.

W 2015 roku OWES świadczący usługi dla obszaru południowego przeprowadził badanie z zakresu ekonomii społecznej, zlecone przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego (badanie związane było również z tematyką rozwoju zawodowego kadr ES), badanie ewaluacyjne projektu, a także trzy badania dotyczące zatrudnienia w PES na zlecenie Miasta Bielsko-Biała oraz 1 badanie potrzeb szkoleniowych kadr ES.

Tabela 19. Podmioty ekonomii społecznej utworzone w latach 2014-2015 na obszarze południowym.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem	w tym utworzone w wyniku działalności OWES
1	Liczba powstałych spółdzielni socjalnych osób prawnych lub osób fizycznych	7	6
2	Liczba utworzonych PES o charakterze reintegracyjnym	13	2
2.1	- liczba CIS	2	2
2.2	- liczba KIS	10	0
2.3	- liczba WTZ	1	0

Zródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES południowego.

W latach 2014-2015 na obszarze południowym powstało 7 spółdzielni socjalnych, z czego 6 w wyniku działania tamtejszego OWES:

- Spółdzielnia Socjalna „Batjanki” w Buczkowicach;
- Spółdzielnia Socjalna „Ofka” w Cieszynie;
- Spółdzielnia Socjalna „Las i Ogród” w Cieszynie;
- Spółdzielnia Socjalna „Beskidnicy” w Żywcu;
- Spółdzielnia Socjalna „Efekt” w Bielsku-Białej;
- Spółdzielnia Socjalna „Strzelec” w Bielsku-Białej;
- Spółdzielnia Socjalna „Unicomputers” w Bielsku-Białej.

Utworzono także 2 Centra Integracji Społecznej – jedno przy Fundacji Teatru Grodzkiego w Bielsku-Białej, drugie w Jeleśni, 1 WTZ (w Żywcu) oraz zostało zarejestrowanych aż 10 Klubów Integracji Społecznej – po jednym w Bielsku-Białej, Czechowicach-Dziedzicach, Jaworzu, Szczyrku, Kozach, Jasienicy, Wilkowicach, Czernichowie, Węgierskiej Górze, Wilamowicach.

Na obszarze działania OWES obszaru południowego funkcjonuje Lokalna Organizacja Turystyczna BESKIDY (LOT Beskidy), która powstała na bazie Turystycznej Inicjatywy Klastrowej Bielska-Białej i zrzesza między innymi podmioty ekonomii społecznej. Projekt ma na celu integrację szeroko pojętej branży turystycznej skupionej w Bielsku-Białej. W jego ramach zostały wykreowane i wdrożone innowacyjne narzędzia i produkty branżowe, takie jak miejska karta turystyczna dająca jej użytkownikom możliwości korzystania z rabatów oferowanych przez członków klastra, gry miejskie będące źródłem wiedzy o mieście i jego atrakcjach, czy strona www.visitbielsko.pl.

Tabela 20. Wsparcie OWES udzielone PS i PES w latach 2014-2015 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem
1	Liczba NGO działających dłużej niż 1 rok	715
1.1	• w tym liczba NGO, które w wyniku działania OWES zaczęły prowadzić działalność gospodarczą	bd.
2	Liczba PS założonych w wyniku działalności OWES w 2015 r.	0
3	Liczba miejsc pracy stworzonych w wyniku działalności OWES	40
3.1	• w tym powstałych w wyniku udzielonego dofinansowania	40
3.1.1	- w nowopowstałych PS	40
3.1.2	- utrzymanych dłużej niż 1 rok	40
4	Liczba PES powstałych w wyniku działalności OWES	18
5	Liczba PES, w których wdrożono program rozwoju	0
6	Liczba PES, w których wdrożono program restrukturyzacji	0
7	Liczba przedsiębiorstw społecznych, które skorzystały z podstawowego wsparcia w 2015 r.	10

Zródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES południowego.

W wyniku działania OWES obszaru południowego w latach 2014-2015 zostało utworzonych 40 miejsc pracy – wszystkie w nowopowstałych przedsiębiorstwach społecznych. Każde z nich utrzymało się dłużej niż rok. W 2015 roku w wyniku działalności OWES nie założono żadnego nowego przedsiębiorstwa społecznego, przy czym 10 już istniejących PS skorzystało z podstawowego wsparcia. Ośrodek nie posiada informacji, ile organizacji pozarządowych działających dłużej niż rok zaczęło w wyniku jego działania prowadzić działalność gospodarczą. W latach 2014-2015 OWES południowy przyczynił się do powstania 18 podmiotów ekonomii społecznej. Nie opracowywano wówczas programów rozwoju i restrukturyzacji dla PES, ośrodek świadczył natomiast usługi doradcze, których zakres mógł się pokrywać z tematyką rozwoju i restrukturyzacji, przyczyniając się tym samym do poprawy sytuacji w podmiotach ekonomii społecznej.

Tabela 21. Działania OWES obszaru południowego na rzecz rozwoju ES i współpracy w 2015 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem
1.	Liczba sprawozdań z działań OWES opublikowanych na stronie internetowej	0
2.	Liczba partnerstw, w które zaangażowany jest OWES	0
3.	Liczba projektów wygenerowanych w ramach animowanych przez OWES partnerstw	0
4.	Liczba utworzonych partnerstw/paktów na rzecz rozwoju ekonomii społecznej	2
5.	Liczba zorganizowanych spotkań dotyczących ekonomii społecznej	48
6.	Liczba zorganizowanych wizyt studyjnych poświęconych tematyce ES	4
7.	Liczba przeprowadzonych szkoleń z zakresu PR, dziennikarstwa i promocji ES dla osób zatrudnionych w PES	2
8.	Liczba przeprowadzonych działań/wydarzeń promocyjnych	22
8.1	• w tym liczba wydanych publikacji nt. ES	2
8.2	• w tym liczba przeprowadzonych działań promocyjnych dot. stosowania klauzul społecznych, zatrudniania niepełnosprawnych oraz zaangażowania wolontariuszy	1
8.3	• w tym liczba opracowanych i upowszechnionych przez OWES artykułów/ audycji/spotów reklamowych promujących ES	1

Źródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES południowego.

W 2015 roku ośrodek zorganizował 48 spotkań animacyjnych dotyczących ekonomii społecznej, 4 wizyty studyjne, których motyw przewodni stanowiła ekonomia społeczna i spółdzielczość socjalna. Obejmowały one m.in. dobre praktyki podmiotów ekonomii społecznej w Łodzi. Zostały przeprowadzone także 2 szkolenia z zakresu PR, dziennikarstwa i promocji ES dla osób zatrudnionych w PES oraz 22 różnego rodzaju działania/wydarzenia promocyjne, takie jak promocja w mediach społecznościowych, na stronie internetowej, organizacja wydarzeń plenerowych, eventów, wizyt studyjnych czy spotkań informacyjnych, zorganizowanie Forum „Zamawiaj odpowiedzialnie – klauzule społeczne w zamówieniach publicznych”, wydanie publikacji elektronicznej pt. „CSR - Celuj w Swój Rozwój!”, jak również publikacja w formie teczek dotycząca dobrych praktyk OWES pod nazwą „Dobre Praktyki Klucz do Sukcesu”.

Bielskie Centrum Przedsiębiorczości prowadzące OWES subregionu południowego w 2015 r. zostało jednym z sygnatariuszy Śląskiego Paktu na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej, a także Paktu na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej Subregionu Południowego Województwa Śląskiego.

W 2015 roku OWES południowy nie opublikował sprawozdania z działalności na stronie internetowej. Ośrodek nie zorganizował w tym okresie dodatkowych działań typu: targi przedsiębiorczości społecznej, szkolenia z zakresu społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych dla przedsiębiorstw społecznych, szkolenia dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluceniem społecznym planujących utworzenie przedsiębiorstwa społecznego, szkolenia dla rodziców/opiekunów osób niepełnosprawnych w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej prowadził liczne działania na rzecz rozwoju ES i współpracy, m.in.:

- dwudniowe szkolenia dla PES z zakresu rozwoju działalności, profesjonalizacji i ekonomizacji;
- szkolenia z tematyki ES oraz nowoczesnych technologii (9 stanowisk z dostępem do Internetu);
- doradztwo na rzecz PES, związane z zakładaniem podmiotów ekonomii społecznej, finansowaniem działalności, zarządzaniem organizacją i ekonomizacją. W wyniku doradztwa organizacje pozyskały granty, w których zatrudnienie znalazło ponad 40 osób;
- doradztwo specjalistyczne z zakresu prawa, marketingu i księgowości dla PES;
- spotkania animacyjne oraz wizyty studyjne i wyjazdy animacyjne, w efekcie których zarejestrowały się nowe organizacje pozarządowe, a 5 gmin wprowadziło zapisy dotyczące regrantingu;
- szkolenia dla podopiecznych Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii w Bielsku Białej;
- warsztaty aktywizująco-motywuujące w zakresie zaangażowania wolontarystycznego na rzecz wybranych PES.

W 2015 r. OWES rozpoczął akcję mającą na celu uzyskanie od wszystkich gmin subregionu południowego województwa śląskiego porozumień dotyczących współpracy Ośrodka z Gminami/OPS-ami w obszarze ES. Na koniec 2015 roku ośrodek zebrał 14 takich deklaracji współpracy. Ośrodek stale współpracował z grupami inicjatywnymi w kierunku powoływania nowych przedsiębiorstw społecznych. W 2015 r. odbył się szereg spotkań z grupami inicjatywnymi chcącymi zakładać przedsiębiorstwa społeczne (zarówno osób prawnych, jak i fizycznych).

Prowadzono również intensywne działania w zakresie zawiązywania porozumień biznesowych pomiędzy przedsiębiorcami a trzecim sektorem, w ramach których odbył się szereg spotkań informacyjnych, doradztwo marketingowe i coaching dla przedstawicieli NGO (łącznie 100 godzin doradztwa) i warsztatów (8 dni szkoleniowych). W efekcie nawiązano 8 porozumień o współpracy, skutkujących realnymi powiązaniem biznesu z organizacjami pozarządowymi oraz stworzono bazę 75 przedsiębiorców zainteresowanych współpracą. Działania te podejmowane były w ramach projektu FIO „CSR - Celuj w Swój Rozwój”.

OWES prowadzi i na bieżąco aktualizuje swoją stronę internetową, a także publikuje artykuły o ES w lokalnej prasie i na portalach internetowych – jeden w miesiącu. W 2015 r. dodatkowo opracowano 2 artykuły dotyczące społecznej odpowiedzialności biznesu. Odbywały się także spotkania tematyczne organizowane przez PES-y – średnio 5 razy w miesiącu w dawnym Inkubatorze Społecznej Przedsiębiorczości z udziałem przedstawiciela OWES (dotyczy Miasta Bielsko-Biała). Ponad 10 podmiotów miesięcznie stale korzystało z infrastruktury OWES: sali na dyżury, sprzętu biurowego – kserokopiarki, telefonu, drukarki, komputera, rzutnika, ekranu, a także biblioteczki. Zrealizowane zostały działania promocyjne w jednostkach samorządu terytorialnego, ośrodkach pomocowych, instytucjach rynku pracy. Odbył się także piknik dla organizacji pozarządowych, w którym wzięło udział blisko 30 NGO.

1.2 Obszar zachodni (rybnicki)

Dla miast: Jastrzębie-Zdrój, Rybnik, Żory oraz powiatu raciborskiego, rybnickiego i wodzisławskiego usługi na rzecz podmiotów ekonomii społecznej są świadczone przez **OWES zachodni**, tworzony przez: Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS w Rybniku (lider), Miasto Żory/Żorskie Centrum Organizacji Pozarządowych, Powiat Wodzisławski, Miasto Jastrzębie-Zdrój.

Rysunek 4. Obszar działania OWES zachodniego.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Tabela 22. Badania lokalne z zakresu ES przeprowadzone przez OWES zachodni w 2015 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem
1	Liczba badań z obszaru ES	2
2	Liczba badań związanych z tematyką rozwoju zawodowego kadr ES (<i>np. badanie potrzeb szkoleniowych</i>)	1

Źródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES zachodniego.

W 2015 roku OWES świadczący usługi dla obszaru zachodniego przeprowadził 2 badania z obszaru ekonomii społecznej:

- Badanie „Podmioty ekonomii społecznej w Subregionie Zachodnim Województwa Śląskiego”;
- Ewaluacja działania Inkubatora Ekonomii Społecznej Subregionu Zachodniego.

Pierwsze z nich obejmowało również tematykę rozwoju zawodowego kadr ES.

Tabela 23. Podmioty ekonomii społecznej utworzone w latach 2014-2015 r. na obszarze zachodnim.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem	w tym utworzone w wyniku działalności OWES
1	Liczba powstałych spółdzielni socjalnych osób prawnych lub osób fizycznych	4	4
2	Liczba utworzonych PES o charakterze reintegracyjnym	0	0

Zródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES zachodniego.

W latach 2014-2015 na obszarze południowym powstały 4 spółdzielnie socjalne, z czego wszystkie w wyniku działania tamtejszego OWES:

- Spółdzielnia Socjalna CODA w Rybniku;
- Spółdzielnia Socjalna „Fenix-Najlepsniki” w Wodzisławiu Śląskim;
- Spółdzielnia Socjalna Szkrabkowo w Rybniku;
- Spółdzielnia Socjalna „Klub Malucha Montessori KOT” w Jastrzębiu-Zdroju.

Nie zostały natomiast utworzone żadne PES o charakterze reintegracyjnym.

Tabela 24. Wsparcie OWES obszaru zachodniego udzielone PS i PES w latach 2014-2015 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem
1	Liczba NGO działających dłużej niż 1 rok	około 1600
1.1	• w tym liczba NGO, które w wyniku działania OWES zaczęły prowadzić działalność gospodarczą	5
2	Liczba PS założonych w wyniku działalności OWES w 2015 r.	0
3	Liczba miejsc pracy stworzonych w wyniku działalności OWES	15
3.1	• w tym powstałych w wyniku udzielonego dofinansowania	15
3.1.1	- w nowopowstałych PS	15
3.1.2	- utrzymanych dłużej niż 1 rok	11
4	Liczba PES powstałych w wyniku działalności OWES	16
5	Liczba PES, w których wdrożono program rozwoju	0
6	Liczba PES, w których wdrożono program restrukturyzacji	0
7	Liczba przedsiębiorstw społecznych, które skorzystały z podstawowego wsparcia w 2015 r.	5

Zródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES zachodniego.

Z danych OWES wynika, iż na obszarze zachodnim około 1600 organizacji pozarządowych funkcjonuje dłużej niż rok, z czego 5 w wyniku działalności ośrodka zaczęło prowadzić działalność gospodarczą. W wyniku działania OWES w latach 2014-2015 zostało utworzonych 15 miejsc pracy – wszystkie w nowopowstałych przedsiębiorstwach. 11 z nich utrzymało się dłużej niż rok. W 2015 roku w wyniku działalności OWES nie zostało założone żadne nowe przedsiębiorstwo społeczne, przy czym 5 już istniejących PS skorzystało z podstawowego wsparcia. W latach 2014-2015 ośrodek przyczynił się do powstania 16 podmiotów ekonomii społecznej. Nie opracowywano w tym okresie programów rozwoju i restrukturyzacji dla PES, świadczone natomiast usługi, których zakres mógł się pokrywać z problematyką rozwoju i restrukturyzacji, a tym samym przyczyniać do poprawy sytuacji w podmiotach ekonomii społecznej.

Tabela 25. Działania OWES obszaru zachodniego na rzecz rozwoju ES i współpracy w 2015 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem
1	Liczba sprawozdań z działań OWES opublikowanych na stronie internetowej	1
2	Liczba partnerstw, w które zaangażowany jest OWES	1
3	Liczba projektów wygenerowanych w ramach animowanych przez OWES partnerstw	1
4	Liczba utworzonych partnerstw/paktów na rzecz rozwoju ekonomii społecznej	2
5	Liczba zorganizowanych spotkań dotyczących ekonomii społecznej	101
6	Liczba zorganizowanych wizyt studyjnych poświęconych tematyce ES	2
7	Liczba zorganizowanych targów przedsiębiorczości społecznej	6
8	Liczba PES biorących udział w targach przedsiębiorczości społecznej	130
9	Liczba przeprowadzonych szkoleń z zakresu PR, dziennikarstwa i promocji ES dla osób zatrudnionych w PES	0
10	Liczba przeprowadzonych działań/wydarzeń promocyjnych	40
10.1	• w tym liczba wydanych publikacji nt. ES	0
10.2	• w tym liczba przeprowadzonych działań promocyjnych dot. stosowania klauzul społecznych, zatrudniania niepełnosprawnych oraz zaangażowania wolontariuszy	3
10.3	• w tym liczba opracowanych i upowszechnionych przez OWES artykułów/ audycji/spotów reklamowych promujących ES	37

Zródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES zachodniego.

W 2015 roku OWES działający na obszarze zachodnim zamieścił na swojej stronie sprawozdanie z działalności. We wspomnianym roku Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS było zaangażowane w 1 partnerstwo międzynarodowe w zakresie ekonomii społecznej:

- Partnerstwo realizujące projekt 'The Social Entrepreneurship Development in Baltic Sea Region'. Skład partnerstwa: Social Innovation Centre (Łotwa, lider projektu), Socialines ir ekonomines pletras centras (Litwa), The Estonian Social Enterprise Network (Estonia), Sociale Entreprenorer (Dania), Social Capital Forum (Szwecja), Kasvunuone – Growth Riim Cooperative (Finlandia). Projekt ma na celu wzmocnienie rozwoju sektora ekonomii społecznej w regionie Morza Bałtyckiego poprzez przygotowanie materiałów edukacyjnych i informacyjnych dla jednostek samorządu terytorialnego oraz PES, wymianę wiedzy i doświadczenia między partnerami projektu oraz zainicjowanie stworzenia sieci organizacji wspierających PES oraz sieciowania samych PES. Okres realizacji projektu: 01.09.2014 r.– 31.08.2016 r.

Ponadto OWES zachodni w 2015 r. został jednym z sygnatariuszy Śląskiego Paktu na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej, a także Paktu na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego.

W 2015 roku ośrodek zorganizował 101 indywidualnych i grupowych spotkań animacyjnych i informacyjnych dotyczących ekonomii społecznej, 2 wizyty studyjne: jedna do Fundacji Gallen w Galowicach, druga do Stowarzyszenia „Na Tak” w Poznaniu. OWES zorganizował także 6 targów przedsiębiorczości społecznej, w których (w charakterze wystawców) wzięło udział łącznie 130 podmiotów ekonomii społecznej. Ośrodek nie oferował w tym okresie osobom zatrudnionym w PES szkoleń z zakresu PR, dziennikarstwa i promocji ES ani też szkoleń z zakresu społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych dla przedsiębiorstw społecznych czy szkoleń dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym planujących utworzenie przedsiębiorstwa społecznego. Oferta nie uwzględniała także szkoleń dla rodziców/opiekunów osób niepełnosprawnych w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych.

W 2015 roku OWES zachodni przeprowadził 40 różnego rodzaju działań/wydarzeń promocyjnych, na które składały się 3 spotkania dotyczące zatrudniania osób niepełnosprawnych oraz publikacja 37 artykułów/ audycji/spotów reklamowych promujących ES, w tym wydawanie newslettera; publikowanie informacji o konkursach, szkoleniach, ofertach, a także 1 porada i 2 artykuły na temat dobrych praktyk, zamieszczone na stronie kooperatywa.com.pl.

Działania OWES zachodniego w 2015 roku były kierowane do osób fizycznych zainteresowanych działalnością w sektorze ekonomii społecznej, podmiotów ekonomii społecznej, jednostek samorządu terytorialnego, instytucji rynku pracy, instytucji pomocy i integracji społecznej, lokalnych przedsiębiorstw, mediów. Ośrodek realizował je poprzez sieć Inkubatorów Ekonomii Społecznej. Świadczone było doradztwo bieżące – zgodnie z zapotrzebowaniem zgłaszanym przez podmioty ekonomii społecznej oraz osoby zainteresowane działalnością w sektorze ES (z zakresu zakładania i prowadzenia PES, przygotowywania i rozliczania projektów itp.), a także doradztwo specjalistyczne: prawne, księgowo-marketingowe i biznesowe. W ramach OWES prowadzono także szkolenia, mające na celu przekazanie uczestnikom wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia lub/i prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej.

Ośrodek wspierał także lokalne partnerstwa na rzecz ekonomii społecznej, realizował usługi animacyjne oraz na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, obejmujące działania informacyjne z zakresu ekonomii społecznej, działania związane z promowaniem usług i produktów PES, działania animacyjne oraz doradztwo bieżące z zakresu tworzenia i funkcjonowania PES, PS oraz podmiotów reintegracyjnych. W OWES zachodnim na bieżąco udzielano zainteresowanym przedstawicielom grup docelowych informacji na temat udzielanego wsparcia oraz kwestii związanych z ekonomią społeczną. Informacje na temat oferowanego wsparcia zamieszczano także na stronach internetowych oraz udostępniano w siedzibach organizacji tworzących OWES zachodni.

W 2015 roku ośrodek prowadził także działania związane ze wspieraniem przedsiębiorstw społecznych. Wsparcie to miało charakter finansowy (przekazywanie przedłużonego wsparcia finansowego) oraz pozafinansowy (wsparcie marketingowe). Prowadzono przy tym działania w zakresie poszukiwania i testowania długookresowych źródeł finansowania spółdzielni socjalnych, w ramach których każda powstała przy wsparciu OWES spółdzielnia socjalna uzyskiwała wsparcie eksperta w przygotowaniu planu zakładającego wzrost jej rynkowego potencjału, a następnie otrzymała pulę środków na sprawdzenie założeń planu lub jego przetestowanie i wdrożenie. Personel spółdzielni został następnie przeszkolony pod kątem stosowania wypracowanych produktów/usług.

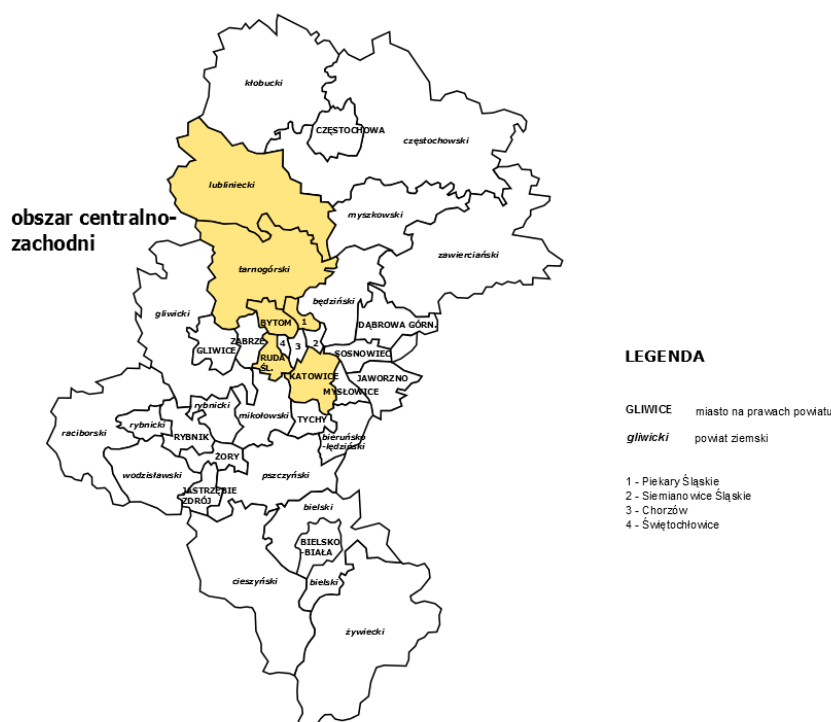
Działania OWES były realizowane w 2015 r. w ramach:

- Programu „Inkubator Społecznej Przedsiębiorczości”, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego – Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Projekt był realizowany przez partnerstwo pomiędzy Miastem Gliwice (lider), Miastem Częstochowa, Miastem Dąbrowa Górnicza, Miastem Bielsko-Biała, Bielskim Stowarzyszeniem Artystycznym Teatr Grodzki oraz Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS (do 30.03.2015 r.);
- Projektu „Inkubator ekonomii społecznej Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego – Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, gdzie OWES funkcjonował jako partnerstwo następujących podmiotów: Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS, Powiat Raciborski, Powiat Wodzisławski, Powiat Rybnicki, Miasto Rybnik, Miasto Jastrzębie-Zdrój oraz Żorskie Centrum Organizacji Pozarządowych/Miasto Żory (do 30.06.2015 r.);
- Projektu „Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Subregionu Zachodniego” współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego – Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (od 01.08.2015 r.).

1.3 Obszar centralno-zachodni

Dla miast: Bytom, Katowice, Piekary Śląskie, Ruda Śląska oraz powiatu lublinieckiego i tarnogórskiego usługi na rzecz podmiotów ekonomii społecznej są świadczone przez **OWES centralno-zachodni**. Jest on tworzony przez konsorcjum w składzie: Stowarzyszenie Współpracy Regionalnej w Katowicach (lider), Rudzka Agencja Rozwoju "Inwestor" Sp. z o.o., Telewizja Polska S.A. Oddział Terenowy w Katowicach, VINCI&VINCI Kancelaria Radcy Prawnego i Adwokata M. Zychła, Regionalna Fundacja Pomocy Niewidomym w Chorzowie.

Rysunek 5. Obszar działania OWES centralno-zachodniego.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Tabela 26. Badania lokalne z zakresu ES przeprowadzone przez OWES centralno-zachodni w 2015 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem
1	Liczba badań z obszaru ES	2
2	Liczba badań związanych z tematyką rozwoju zawodowego kadr ES (np. badanie potrzeb szkoleniowych)	2

Źródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES centralno-zachodniego.

W 2015 r. w ramach projektu „Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej subregionu centralnego” przeprowadzono 2 badania. Jedno z nich (na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego) miało na celu uzyskanie informacji na temat liczby faktycznie działających podmiotów w subregionie centralnym oraz podejmowania przez nie działalności ekonomicznej (zbadano 2000 PES). Drugie dotyczyło ekonomizacji podmiotów ekonomii społecznej – w jego ramach przeprowadzono pogłębione wywiady z przedstawicielami 50 PES.

Tabela 27. Podmioty ekonomii społecznej utworzone w latach 2014-2015 na obszarze centralno-zachodnim (z uwzględnieniem spółdzielni socjalnych założonych przy wsparciu OWES poza terenem jego funkcjonowania).

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem	w tym utworzone w wyniku działalności OWES
1	Liczba powstałych spółdzielni socjalnych osób prawnych lub osób fizycznych	18	13
2	Liczba utworzonych PES o charakterze reintegracyjnym	1	0
	- liczba ZAZ	1	0

Źródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES centralno-zachodniego.

W latach 2014-2015 na obszarze centralno-zachodnim został utworzony 1 ZAZ (w Bytomiu) oraz 18 spółdzielni socjalnych, w tym 13 w wyniku działalności OWES²⁰, także wykraczającej poza teren jego funkcjonowania:

- Spółdzielnia Socjalna Akademia Rehabilitacji i Relaksu ODNOWA w Zabrze;
- Spółdzielnia Socjalna Zero Gravity Studio w Katowicach;
- Multifach Mysłowicka Spółdzielnia Socjalna w Mysłowicach;
- Spółdzielnia Socjalna Jura-Tor w Ogrodzieńcu;
- Spółdzielnia Socjalna Piast w Gliwicach;
- Spółdzielnia Socjalna DeKato w Katowicach;
- Spółdzielnia Socjalna „Spichlerz Smaku” w Knurowie;
- Spółdzielnia Socjalna Pedagogów Śląskich w Jankowicach;
- Spółdzielnia Socjalna „Las i Ogród” w Cieszynie;
- Artystyczna Spółdzielnia Socjalna Za – Winklem w Katowicach;
- Spółdzielnia Socjalna „Smakowita Przysań” w Chorzowie;
- Fajna Spółdzielnia Socjalna w Katowicach;
- Spółdzielnia Socjalna SLC Opieka w Katowicach.

Tabela 28. Wsparcie OWES obszaru centralno-zachodniego udzielone PS i PES w latach 2014-2015.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem
1	Liczba NGO działających dłużej niż 1 rok	bd.
1.1	• w tym liczba NGO, które w wyniku działania OWES zaczęły prowadzić działalność gospodarczą	bd.
2	Liczba PS założonych w wyniku działalności OWES w 2015 r.	0
3	Liczba miejsc pracy stworzonych w wyniku działalności OWES	71
3.1	• w tym powstałych w wyniku udzielonego dofinansowania	65
3.1.1	- z tego w nowopowstałych PS	65
3.1.2	- z tego utrzymanych dłużej niż 1 rok	65
4	Liczba PES powstałych w wyniku działalności OWES	13
5	Liczba PES, w których wdrożono program rozwoju	8
6	Liczba PES, w których wdrożono program restrukturyzacji	0
7	Liczba przedsiębiorstw społecznych, które skorzystały z podstawowego wsparcia w 2015 r.	51

Źródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES centralno-zachodniego.

OWES obszaru centralno-zachodniego nie prowadził statystyk odnośnie liczby organizacji pozarządowych działających dłużej niż rok, ani też podejmowania przez nie działalności gospodarczej. W 2015 r. w wyniku działalności OWES nie powstało żadne nowe przedsiębiorstwo społeczne, przy czym w 13 utworzonych w latach 2014-2015 w wyniku działalności OWES spółdzielniach socjalnych

²⁰ Z uwzględnieniem działalności OWES wykraczającej poza obszar jego funkcjonowania. Brak dodatkowych informacji na temat spółdzielni powstałych na obszarze centralno-zachodnim bez udziału OWES.

wsparto powstanie 71 miejsc pracy, w tym 65 w formie dofinansowania. Wszystkie dofinansowane miejsca pracy utrzymały się dłużej niż 1 rok. Dla ośmiu spółdzielni socjalnych opracowano i wdrożono strategie fundraisingowo-marketingowe. OWES nie opracowywał programów restrukturyzacji dla PES, przy czym zakres świadczonych usług doradczych obejmował tę problematykę.

Tabela 29. Działania OWES obszaru centralno-zachodniego na rzecz rozwoju ES i współpracy w 2015 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem
1	Liczba sprawozdań z działań OWES opublikowanych na stronie internetowej	0
2	Liczba partnerstw, w które zaangażowany jest OWES	0
3	Liczba projektów wygenerowanych w ramach animowanych przez OWES partnerstw	0
4	Liczba utworzonych partnerstw/paktów na rzecz rozwoju ekonomii społecznej	2
5	Liczba zorganizowanych spotkań dotyczących ekonomii społecznej	16
6	Liczba zorganizowanych wizyt studyjnych poświęconych tematyce ES	2
7	Liczba przeprowadzonych szkoleń z zakresu PR, dziennikarstwa i promocji ES dla osób zatrudnionych w PES	1
8	Liczba przeprowadzonych działań/wydarzeń promocyjnych	10
8.1	• w tym liczba wydanych publikacji nt. ES	4
8.2	• w tym liczba przeprowadzonych działań promocyjnych dot. stosowania klauzul społecznych, zatrudniania niepełnosprawnych oraz zaangażowania wolontariuszy	0
8.3	• w tym liczba opracowanych i upowszechnionych przez OWES artykułów/ audycji/spotów reklamowych promujących ES	6

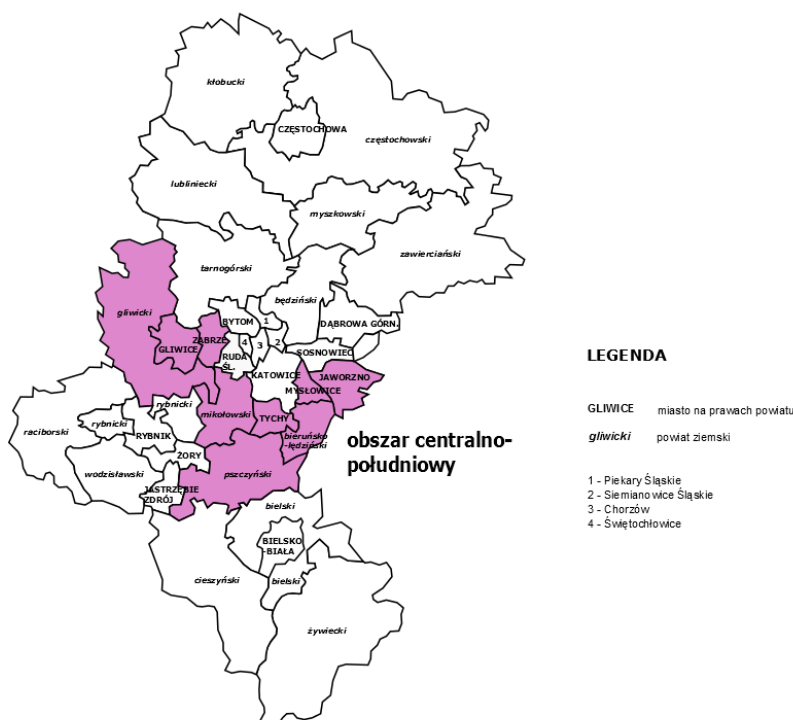
Źródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES centralno-zachodniego.

W 2015 roku OWES nie opublikował na swojej stronie internetowej sprawozdania z działalności. Ośrodek był sygnatariuszem dwóch paktów na rzecz ekonomii społecznej (regionalnego oraz w subregionie centralnym). Zorganizował 16 spotkań dotyczących ekonomii społecznej, z czego połowa odbyła się w gronie jednostek samorządu terytorialnego i jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego i dotyczyła długookresowych źródeł finansowania dla OWES. Kolejnych 8 spotkań poświęcono opracowaniu strategii dla 8 spółdzielni socjalnych. Poza tym ośrodek zorganizował 2 wizyty studyjne poświęcone tematyce ES (obie w Fundacji Pomocy Wzajemnej „Barka” w Poznaniu) oraz przeprowadził 1 szkolenie z zakresu PR, dziennikarstwa i promocji ES dla osób zatrudnionych w PES. OWES był również zaangażowany w promocję sektora ekonomii społecznej – łącznie przeprowadził 10 różnego typu działań/wydarzeń promocyjnych, obejmujących publikacje na temat sektora ekonomii społecznej, artykuły prasowe oraz serie wydawnicze w prasie, banery promujące OWES w internecie, cykl audycji radiowych. W ofercie OWES nie znalazły się targi przedsiębiorczości społecznej, szkolenia dla przedsiębiorstw społecznych z zakresu społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych, szkolenia dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluceniem społecznym planujących utworzenie przedsiębiorstwa społecznego ani też szkolenia dla rodziców/opiekunów osób niepełnosprawnych w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych.

1.4 Obszar centralno-południowy

Dla miast: Gliwice, Jaworzno, Mysłowice, Tychy, Zabrze oraz powiatu bieruńsko-lędzińskiego, gliwickiego, mikołowskiego i pszczyńskiego usługi na rzecz podmiotów ekonomii społecznej są świadczone przez **OWES centralno-południowy**, utworzony przez konsorcjum, w skład którego wchodzi: Centrum Społecznego Rozwoju w Łaziskach Górnych (lider), Miasto Dąbrowa Górnicza/Inkubator Społecznej Przedsiębiorczości w Dąbrowie Górniczej, Miasto Gliwice / Gliwickie Centrum Organizacji Pozarządowych, Fundacja Rozwoju Ekonomii Społecznej w Katowicach, Ośrodek Wspierania Inicjatyw Społecznych w Jaworznie.

Rysunek 6. Obszar działania OWES centralno-południowego.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

W 2015 roku OWES działający na obszarze centralno-południowym nie prowadził badań z obszaru ekonomii społecznej.

Tabela 30. Podmioty ekonomii społecznej utworzone w latach 2014-2015 r. na obszarze centralno-południowym.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem	w tym utworzone w wyniku działalności OWES
1	Liczba powstałych spółdzielni socjalnych osób prawnych lub osób fizycznych	10	1
2	Liczba utworzonych PES o charakterze reintegracyjnym	1	1
2.1	- liczba ZAZ	1	1

Źródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES centralno-południowego.

W latach 2014-2015 na obszarze centralno-południowym powstało 10 spółdzielni socjalnych osób prawnych/fizycznych, z czego jedna w wyniku działania tamtejszego OWES:

- Spółdzielnia Socjalna GastroPless, Pszczyna (utworzona w wyniku działalności OWES);

- Spółdzielnia Socjalna „Wsparcie Na Starcie”, Toszek;
 - Spółdzielnia Socjalna „Naleśnikarnia”, Zabrze;
 - Spółdzielnia Socjalna Akademia Rehabilitacji i Relaksu „Odnowa”, Zabrze;
 - Spółdzielnia Socjalna „Artystyczna Kanapa”, Zabrze;
 - Spółdzielnia Socjalna Księgowych, Zabrze;
 - Spółdzielnia Socjalna „Piaś”, Gliwice;
 - Spółdzielnia Socjalna „Kontrakt”, Jaworzno;
 - Spółdzielnia Socjalna Reha Silesia, Gliwice;
 - Multifach Mysłowicka Spółdzielnia Socjalna
- a także Gliwicki Zakład Aktywności Zawodowej.

Tabela 31. Wsparcie OWES obszaru centralno-południowego udzielone PS i PES w latach 2014-2015 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem
1	Liczba NGO działających dłużej niż 1 rok	ok. 1000
1.1	• w tym liczba NGO, które w wyniku działania OWES zaczęły prowadzić działalność gospodarczą	37
2	Liczba PS założonych w wyniku działalności OWES w 2015 r.	3
3	Liczba miejsc pracy stworzonych w wyniku działalności OWES	70
3.1	• w tym powstałych w wyniku udzielonego dofinansowania	0
4	Liczba PES powstałych w wyniku działalności OWES	62
5	Liczba PES, w których wdrożono program rozwoju	0
6	Liczba PES, w których wdrożono program restrukturyzacji	0
7	Liczba przedsiębiorstw społecznych, które skorzystały z podstawowego wsparcia w 2015 r.	11

Źródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES centralno-południowego.

Według szacunków OWES na obszarze centralno-południowym dłużej niż 1 rok działa około 1000 organizacji pozarządowych, z czego 37 w 2015 r. dzięki wsparciu ośrodka zaczęło prowadzić działalność gospodarczą. W wyniku działalności ośrodka zostały utworzone trzy przedsiębiorstwa społeczne, przy czym 11 z już istniejących PS skorzystało z podstawowego wsparcia. W wyniku działalności ośrodka utworzono 70 miejsc pracy (wszystkie w wyniku wsparcia pozafinansowego). Ośrodek przyczynił się także do powstania 62 podmiotów ekonomii społecznej. W okresie działalności OWES nie opracowywano programów rozwoju i restrukturyzacji dla PES, przy czym zakres świadczonych usług mógł obejmować problematykę rozwoju i restrukturyzacji, przyczyniając się tym samym do poprawy sytuacji w podmiotach ekonomii społecznej.

Tabela 32. Działania OWES obszaru centralno-południowego na rzecz rozwoju ES i współpracy w 2015 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem
1	Liczba sprawozdań z działań OWES opublikowanych na stronie internetowej	2
2	Liczba partnerstw, w które zaangażowany jest OWES	5
3	Liczba projektów wygenerowanych w ramach animowanych przez OWES partnerstw	1
4	Liczba utworzonych partnerstw/paktów na rzecz rozwoju ekonomii społecznej	0
5	Liczba zorganizowanych spotkań dotyczących ekonomii społecznej	281
6	Liczba zorganizowanych wizyt studyjnych poświęconych tematyce ES	8
7	Liczba zrealizowanych szkoleń dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym planujących utworzenie przedsiębiorstwa społecznego	4
8	Liczba osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zakończyły udział w szkoleniach z zakresu przedsiębiorczości społecznej	35
9	Liczba przeprowadzonych działań/wydarzeń promocyjnych	14
9.1	• w tym liczba wydanych publikacji nt. ES	1

9.2	• w tym liczba przeprowadzonych działań promocyjnych dot. stosowania klauzul społecznych, zatrudniania niepełnosprawnych oraz zaangażowania wolontariuszy	2
9.3	• w tym liczba opracowanych i upowszechnionych przez OWES artykułów/ audycji/spotów reklamowych promujących ES	5

Zródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES centralno-południowego.

W 2015 roku OWES działający na obszarze centralno-południowym opublikował 2 sprawozdania z działalności na stronie internetowej. OWES zaangażowany był w 5 partnerstw:

- Partnerstwo z gminą Rudziniec (złożenie projektu w ramach RPO na utworzenie CIS w Gminie Rudziniec);
- Partnerstwo Tematyczne „Działania na rzecz rozwoju współpracy z administracją publiczną”;
- Międzysektorowe partnerstwo lokalne na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w Tychach;
- Sieć Pozarządowych Instytucji Rynku Pracy (OWES nawiązał współpracę i przygotował dokumenty aplikacyjne w celu przystąpienia do Sieci);
- Partnerstwo na rzecz aktywizacji osób z niepełnosprawnościami z terenu powiatu mikołowskiego i pszczyńskiego.

Ośrodek zrealizował 4 szkolenia dla 35 osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym planujących utworzenie przedsiębiorstwa społecznego, jak również 281 spotkań informacyjnych poświęconych ekonomii społecznej i ofercie OWES, a także 8 wizyt studyjnych, m.in. dla przedstawicieli JST i NGO z województwa opolskiego, promujących ekonomię społeczną w województwie śląskim, dla studentów uczestniczących w programie Erasmus dot. modelu wspierania przedsiębiorczości społecznej na terenie Dąbrowy Górniczej (we współpracy z UŚ), dla przedstawicieli NGO, JST, grup inicjatywnych w podmiotach ekonomii społecznej w Byczynie. Ośrodek zorganizował także 14 różnego rodzaju działań/wydarzeń promujących m.in. współpracę biznesu z PES, wolontariat w PES, społeczną odpowiedzialność biznesu. Wydano także jedną publikację nt. ES, pt. „Model aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych z różnymi typami niepełnosprawności”. Ośrodek nie realizował natomiast szkoleń z zakresu społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych, szkoleń z zakresu PR, dziennikarstwa i promocji ES dla osób zatrudnionych w PES ani też targów przedsiębiorczości społecznej. Oferta nie uwzględniała także szkoleń dla rodziców/opiekunów osób niepełnosprawnych w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych.

W ramach działań konsorcjum tworzącego OWES centralno-południowy przeprowadzono w 2015 r.:

- doradztwo dla PES, obejmujące doradztwo ogólne, biznesowe i specjalistyczne (w tym: prawne, księgowo i marketingowe);
- szkolenia dotyczące zagadnień istotnych dla PES (tworzenie i prowadzenie PES/PS, zarządzanie, planowanie, prowadzenie działalności gospodarczej, biznesplan, marketing, prawo, finanse, umiejętności interpersonalne itp.);
- spotkania animacyjne i promujące przedsiębiorczość społeczną w środowisku lokalnym, w tym spotkania animacyjne i informacyjne, wizyty studyjne, spotkania zespołów branżowych PES i in. typu gale, targi, fora.

W 2015 r. OWES centralno-południowy realizował większość działań ze środków własnych partnerów tworzących konsorcjum, w tym z budżetów JST i środków NGO. Część działań była podejmowana/kontynuowana w ramach projektów PO KL (Poddziałania 7.2.2. i 5.4.2.). Od 01.09.2015 r. konsorcjum realizuje projekt ze środków RPO WSL 2014-2020.

1.5 Obszar północny (częstochoowski)

Na obszarze północnym województwa śląskiego usługi na rzecz podmiotów ekonomii społecznej są świadczone przez **OWES północny** prowadzony przez Agencję Rozwoju Regionalnego w Częstochowie S.A.

Rysunek 7. Obszar działania OWES północnego.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Tabela 33. Badania lokalne z zakresu ES przeprowadzone przez OWES północny w 2015 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem
1	Liczba badań z obszaru ES	1
2	Liczba badań związanych z tematyką rozwoju zawodowego kadr ES (np. badanie potrzeb szkoleniowych)	1

Źródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES północnego.

W 2015 roku OWES północny świadczący usługi dla obszaru północnego przeprowadził badanie z zakresu ekonomii społecznej zlecone przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego (badanie związane było również z tematyką rozwoju zawodowego kadr ES).

Tabela 34. Podmioty ekonomii społecznej utworzone w latach 2014-2015 r. na terenie działania OWES obszaru północnego.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem	w tym utworzone w wyniku działalności OWES
1	Liczba powstałych spółdzielni socjalnych osób prawnych lub osób fizycznych	4	4
2	Liczba utworzonych PES o charakterze reintegracyjnym	4	4
2.1	- liczba CIS	4	4

Źródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES północnego.

W latach 2014-2015 na obszarze północnym powstały 4 spółdzielnie socjalne, z czego wszystkie w wyniku działania tamtejszego JOWES:

- Spółdzielnia Socjalna Manufaktura w Żarkach;
- Spółdzielnia Socjalna „Vigo – Czysta Energia” w Częstochowie;
- Spółdzielnia Socjalna „Pakt” w Mykanowie;
- Spółdzielnia Socjalna „Jasne, że BUS” w Częstochowie;

Ponadto utworzono 4 Centra Integracji Społecznej: CIS w Kłomnicach, CIS „Jasne, że BUS” w Częstochowie, CIS „Podaj Dalej” w Częstochowie, Samorządowy Zakład Budżetowy Centrum Integracji Społecznej w Częstochowie.

Tabela 35. Wsparcie OWES obszaru północnego udzielone PS i PES w latach 2014-2015 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem
1	Liczba NGO działających dłużej niż 1 rok	151
1.1	• w tym liczba NGO, które w wyniku działania OWES zaczęły prowadzić działalność gospodarczą	bd.
2	Liczba PS założonych w wyniku działalności OWES w 2015 r.	0
3	Liczba miejsc pracy stworzonych w wyniku działalności OWES	45
3.1	• w tym powstałych w wyniku udzielonego dofinansowania	45
3.1.1	- w nowopowstałych PS	45
3.1.2	- utrzymanych dłużej niż 1 rok	45
4	Liczba PES powstałych w wyniku działalności OWES	36
5	Liczba PES, w których wdrożono program rozwoju	6
6	Liczba PES, w których wdrożono program restrukturyzacji	1
7	Liczba przedsiębiorstw społecznych, które skorzystały z podstawowego wsparcia w 2015 r.	7

Zródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES północnego.

W okresie 2014-2015 OWES północny udzielał wsparcia podmiotom ekonomii społecznej, jednak nie prowadził statystyk w zakresie podejmowania przez nie działalności gospodarczej i okresu funkcjonowania. Udzielane było także wsparcie pozafinansowe, jednak również ono nie podlegało monitoringowi. W wyniku udzielonego przez ośrodek dofinansowania, utworzono 45 miejsc pracy, z czego wszystkie powstały w nowych przedsiębiorstwach społecznych i utrzymały się dłużej niż 1 rok. Ponadto w wyniku działalności OWES powstało 36 podmiotów ekonomii społecznej. W 6 spółdzielniach socjalnych wdrożono program rozwoju, w jednej program restrukturyzacji, z kolei 7 skorzystało z podstawowego wsparcia.

Tabela 36. Działania OWES obszaru północnego na rzecz rozwoju i współpracy ES w 2015 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem
1	Liczba sprawozdań z działań OWES opublikowanych na stronie internetowej	0
2	Liczba partnerstw, w które zaangażowany jest OWES	8
3	Liczba projektów wygenerowanych w ramach animowanych przez OWES partnerstw	bd.
4	Liczba utworzonych partnerstw/paktów na rzecz rozwoju ekonomii społecznej	2
5	Liczba zorganizowanych spotkań dotyczących ekonomii społecznej	20
6	Liczba zorganizowanych wizyt studyjnych poświęconych tematyce ES	16
7	Liczba przeprowadzonych szkoleń z zakresu PR, dziennikarstwa i promocji ES dla osób zatrudnionych w PES	12
8	Liczba zrealizowanych szkoleń dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym planujących utworzenie przedsiębiorstwa społecznego	4
9	Liczba osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zakończyły udział w szkoleniach z zakresu przedsiębiorczości społecznej	241
9.1	• w tym liczba osób niepełnosprawnych	12

10	Liczba przeprowadzonych działań/wydarzeń promocyjnych	53
10.1	• w tym liczba wydanych publikacji nt. ES	1
10.2	• w tym liczba przeprowadzonych działań promocyjnych dot. stosowania klauzul społecznych, zatrudniania niepełnosprawnych oraz zaangażowania wolontariuszy	bd.
10.3	• w tym liczba opracowanych i upowszechnionych przez OWES artykułów/ audycji/spotów reklamowych promujących ES	8

Źródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES północnego.

OWES północny zaangażowany był w 8 partnerstw:

- Partnerstwo „Stradom w FFormie”;
- Partnerstwo „Teraz Bleszno”;
- Partnerstwo „Stare Miasto – Nowe Życie”;
- Partnerstwo na rzecz Seniorów;
- Partnerstwo na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami;
- Partnerstwo Lokalne na rzecz Przeciwdziałania Bezdumności;
- Partnerstwo na rzecz Rodzin i Dzieci;
- Partnerstwo na rzecz Aktywności Lokalnych „Raków-Reaktywacja”;

w ramach których wygenerowanych zostało bardzo wiele projektów, m.in. pikników, akcji na rzecz osób niepełnosprawnych, koncertów, zbiórek. Działania były realizowane na bieżąco zgodnie z wypracowanymi harmonogramami, przy czym OWES nie prowadzi statystyk w tym zakresie.

OWES północny jest jednym z sygnatariuszy Śląskiego Paktu na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej, a także Paktu na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej Subregionu Północnego Województwa Śląskiego. Zawarł również porozumienia z Powiatowymi Urzędami Pracy oraz Lokalnymi Grupami Działania.

W 2015 roku ośrodek zorganizował 20 spotkań dotyczących ekonomii społecznej, z czego 15 dotyczyło rozwoju lokalnego, a 5 możliwości tworzenia miejsc pracy w PS. Zostało ponadto zorganizowanych 16 wizyt studyjnych dla przedstawicieli PES oraz samorządów, które promowały dobre praktyki z zakresu ES m.in. we Wrocławiu i w Warszawie, 12 szkoleń z zakresu PR, dziennikarstwa i promocji ES dla osób zatrudnionych w PES oraz 53 różnego rodzaju działania/wydarzenia promocyjne, w tym produkcja spotu reklamowego promującego przedsiębiorczość społeczną, publikacja artykułów sponsorowanych w prasie, wykupienie czasu antenowego w radiu na potrzeby promocji ekonomii społecznej.

W 2015 roku OWES północny nie opublikował sprawozdania z działalności na stronie internetowej. Ośrodek nie zorganizował w tym okresie targów przedsiębiorczości społecznej, przy czym sam uczestniczył oraz animował uczestnictwo PES w lokalnych oraz regionalnych targach przedsiębiorczości społecznej. Nie organizowano również szkoleń z zakresu społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych dla przedsiębiorstw społecznych czy szkoleń dla rodziców/opiekunów osób niepełnosprawnych w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych. OWES zrealizował natomiast 4 dwudniowe szkolenia dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym planujących utworzenie przedsiębiorstwa społecznego, w których uczestniczyło 241 osób, w tym 12 niepełnosprawnych.

W okresie od stycznia do lipca 2015 OWES funkcjonował jako projekt w ramach Poddziałania 7.2.2 PO KL, a następnie (od sierpnia 2015 r.) w ramach Poddziałania 9.3.1 RPO WSL, realizowanego przez Agencję Rozwoju Regionalnego w Częstochowie S.A. W tym czasie ośrodek realizował następujące usługi:

- działania edukacyjne;
- doradztwo ogólne;
- doradztwo specjalistyczne prawne, księgowo – osobowe, marketingowe oraz finansowe;
- doradztwo specjalistyczne w ramach strefy fundraisingu;

- doradztwo biznesowe;
- animacja lokalna;
- organizacja Powiatowych Spotkań wokół Gospodarki (skupionych na wymianie doświadczeń i promocji dobrych praktyk ekonomii społecznej).

OWES północny organizował także szkolenia w różnych obszarach tematycznych:

- prawne aspekty zakładania i funkcjonowania przedsiębiorstw społecznych;
- rachunkowość i finanse w przedsiębiorstwach społecznych;
- zarządzanie w podmiotach ekonomii społecznej;
- marketing w podmiotach ekonomii społecznej;
- trening interpersonalny w obszarze kompetencji menadżerskich i roli lidera w zespole, komunikacji w zespole pracowniczym, rozwiązywania konfliktów w zespole pracowniczym, obsługi klienta i budowania długotrwałych relacji z klientem, negocjacji z klientem i kontrahentami.

Ośrodek podejmował liczne inicjatywy wspólnie z partnerami społecznymi, tj. pikniki organizacji pozarządowych oraz społeczności lokalnych, akcje promujące aktywność osób niepełnosprawnych, koncerty, zbiórki oraz wydarzenia promujące produkty i usługi PES.

OWES wspierał także liczne przedsięwzięcia społeczne realizowane przez liderów lokalnych oraz PES, między innymi:

- Śniadanie Wielkanocne;
- Bieg z „7 na 7”;
- Stereotypy na stos;
- „Down-Love”;
- 10 inicjatyw „Dni sąsiada”;
- Letnie kino na trzepaku;
- 6 organizacji przejęło zadania Organizowania Społeczności Lokalnych w dzielnicach: Raków, Trzech Wieszczy, Stare Miasto, Ostatni Grosz;
- Wsparcie Rad Dzielnic, jako naturalnego miejsca funkcjonowania Lokalnych Liderów;
- Dzień Dziecka;
- Akcja Plecak;
- Mikołaj z ulicy Krakowskiej;
- Akcja Gwiazdka.

W ramach działań promocyjnych ośrodek prowadzi stronę internetową www.jowes.pl, na której na bieżąco publikuje zaproszenia, artykuły edukacyjne oraz informacje o doradztwie, a także promuje wydarzenia partnerskie. Wydawany jest ponadto biuletyn JOWES, w którym zamieszczane są artykuły edukacyjne dotyczące ekonomii społecznej, a także promujące dobre praktyki oraz produkty i usługi PES, jak również porady na temat zakładania i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej.

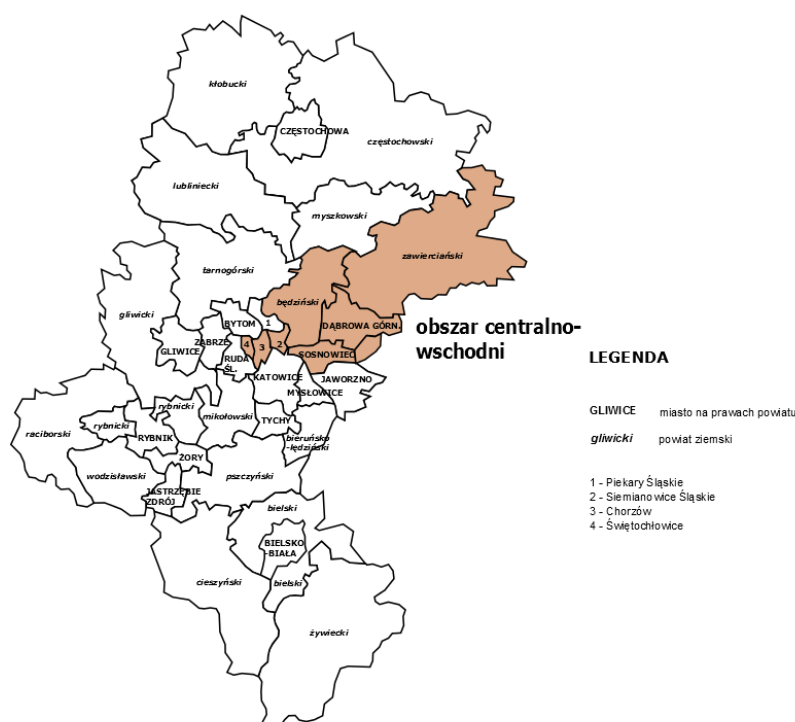
1.6 Obszar centralno-wschodni

Dla miast: Chorzów, Dąbrowa Górnicza, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice oraz powiatu będzińskiego i zawierciańskiego usługi na rzecz podmiotów ekonomii społecznej świadczy **OWES centralno-wschodni** tworzony przez konsorcjum zrzeszające: Stowarzyszenie Wspierania Organizacji Pozarządowych „Most” (lider), Fundację Regionalnej Agencji Promocji Zatrudnienia w Dąbrowie Górniczej (FRAPZ) oraz Fundusz Górnośląski S.A. Oddział w Katowicach (FG).

Zakres działania został podzielony pomiędzy partnerów w następujący sposób:

- Powiat będziński i Miasto Sosnowiec są obsługiwane przez Stowarzyszenie MOST,
- Powiat zawierciański i Miasto Dąbrowa Górnicza są obsługiwane przez FRAPZ,
- Miasta Siemianowice Śląskie, Świętochłowice i Chorzów są obsługiwane przez FG.

Rysunek 8. Obszar działania OWES centralno-wschodniego.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Tabela 37. Badania lokalne z zakresu ES przeprowadzone przez OWES centralno-wschodni w 2015 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem
1	Liczba badań z obszaru ES	1
2	Liczba badań związanych z tematyką rozwoju zawodowego kadr ES (np. badanie potrzeb szkoleniowych)	1

Źródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES centralno-wschodniego.

W 2015 roku OWES świadczący usługi dla obszaru centralno-wschodniego przeprowadził badania wśród PES z terenu swojego działania, w efekcie których powstała baza danych PES. Ponadto na podstawie rozmów z przedstawicielami ośrodków skupiających PES pozyskiwano informacje związane z tematyką rozwoju zawodowego kadr ES.

Tabela 38. Podmioty ekonomii społecznej utworzone w latach 2014-2015 r. na terenie działania OWES centralno-wschodniego (z uwzględnieniem spółdzielni socjalnych założonych przy wsparciu OWES poza terenem jego funkcjonowania).

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem	w tym utworzone w wyniku działalności OWES
1	Liczba powstałych spółdzielni socjalnych osób prawnych lub osób fizycznych	5	5
2	Liczba utworzonych PES o charakterze reintegracyjnym	2	0
2.1	- liczba KIS	2	0
2.1	- liczba WTZ	1	0

Zródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES centralno-wschodniego.

W ramach projektu „Spółdzielnie socjalne nowej ery”, realizowanego przez Fundację Regionalnej Agencji Promocji Zatrudnienia powstało 5 spółdzielni socjalnych także poza obszarem centralno-wschodnim:

- Spółdzielnia Socjalna „Reha Silesia” z Gliwic;
- Spółdzielnia Socjalna „Honolulu” z Katowic;
- Spółdzielnia Socjalna „Familia” z Tarnowskich Gór ;
- Spółdzielnia Socjalna „IMPULS” z Ogrodzieńca;
- Spółdzielnia Socjalna „Naleśnikarnia” z Zabrze.

W latach 2014-2015 na obszarze działania OWES zostały zarejestrowane 2 Kluby Integracji Społecznej (w Chorzowie i Siemianowicach Śląskich) oraz powstał 1 WTZ (w Siemianowicach Śląskich).

Tabela 39. Wsparcie OWES obszaru centralno-wschodniego udzielone PS i PES w latach 2014-2015 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem
1	Liczba NGO działających dłużej niż 1 rok	680
1.1	• w tym liczba NGO, które w wyniku działania OWES zaczęły prowadzić działalność gospodarczą	58
2	Liczba PS założonych w wyniku działalności OWES w 2015 r.	0
3	Liczba miejsc pracy stworzonych w wyniku działalności OWES	24
3.1	• w tym powstałych w wyniku udzielonego dofinansowania	24
3.1.1	- w nowopowstałych PS	24
3.1.2	- utrzymanych dłużej niż 1 rok	20
4	Liczba PES powstałych w wyniku działalności OWES	37
5	Liczba PES, w których wdrożono program rozwoju	45
6	Liczba PES, w których wdrożono program restrukturyzacji	0
7	Liczba przedsiębiorstw społecznych, które skorzystały z podstawowego wsparcia w 2015 r.	5

Zródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES centralno-wschodniego.

W latach 2014-2015 w wyniku wsparcia udzielonego przez OWES centralno-wschodni 58 organizacji pozarządowych działających dłużej niż 1 rok zaczęło prowadzić działalność gospodarczą. W 2015 r. żadne przedsiębiorstwo społeczne nie powstało w wyniku wsparcia ośrodka, jednak dzięki wsparciu finansowemu OWES utworzono 24 miejsca pracy w PS, z których każde powstało w nowym przedsiębiorstwie społecznym i 20 utrzymało się dłużej niż 1 rok. Z podstawowego wsparcia OWES skorzystało z kolei 5 przedsiębiorstw społecznych. W wyniku działalności ośrodka powstało 37 podmiotów ekonomii społecznej. Program rozwoju wdrożono w 45 PES, programu restrukturyzacji w żadnym.

Tabela 40. Działania OWES obszaru centralno-wschodniego na rzecz rozwoju i współpracy ES w 2015 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem
1	Liczba sprawozdań z działań OWES opublikowanych na stronie internetowej	1
2	Liczba partnerstw, w które zaangażowany jest OWES	6
3	Liczba projektów wygenerowanych w ramach animowanych przez OWES partnerstw	5
4	Liczba utworzonych partnerstw/paktów na rzecz rozwoju ekonomii społecznej	0
5	Liczba zorganizowanych spotkań dotyczących ekonomii społecznej	54
6	Liczba zorganizowanych wizyt studyjnych poświęconych tematyce ES	3
7	Liczba zorganizowanych targów przedsiębiorczości społecznej	1
8	Liczba PES biorących udział w targach przedsiębiorczości społecznej	15
9	Liczba przeprowadzonych szkoleń z zakresu PR, dziennikarstwa i promocji ES dla osób zatrudnionych w PES	6
10	Liczba przedsiębiorstw społecznych, których pracownicy zostali przeszkoleni przez OWES z zakresu społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych	1
11	Liczba zrealizowanych szkoleń dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym planujących utworzenie przedsiębiorstwa społecznego	5
12	Liczba osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zakończyły udział w szkoleniach z zakresu przedsiębiorczości społecznej	109
12.1	• w tym liczba osób niepełnosprawnych	62
13	Liczba przeszkolonych rodziców/opiekunów osób niepełnosprawnych w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych	30
14	Liczba przeprowadzonych działań/wydarzeń promocyjnych	11*
14.1	• w tym liczba wydanych publikacji nt. ES	7
14.2	• w tym liczba przeprowadzonych działań promocyjnych dot. stosowania klauzul społecznych, zatrudniania niepełnosprawnych oraz zaangażowania wolontariuszy	5
14.3	• w tym liczba opracowanych i upowszechnionych przez OWES artykułów/ audycji/spotów reklamowych promujących ES	2

* Suma wartości wykazanych w wierszach 14.1-14.3 nie być równa liczbie przeprowadzonych działań/wydarzeń promocyjnych, o których mowa w wierszu 14 (w zależności od specyfiki, to samo działanie mogło zostać wskazane więcej niż raz w wierszach 14.1-14.3, podczas gdy w wierszu 14 jest liczony jednokrotnie).

Źródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES centralno-wschodniego.

W 2015 roku OWES centralno-wschodni opublikował na swojej stronie internetowej sprawozdanie z działalności. Ośrodek nie zorganizował w tym okresie targów przedsiębiorczości. Przeszkolił natomiast jedno przedsiębiorstwo społeczne z zakresu społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych oraz 30 rodziców/opiekunów osób niepełnosprawnych w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych i 109 osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym z zakresu przedsiębiorczości społecznej (w tym 62 osoby niepełnosprawne) w ramach dwóch 3-godzinnych wykładów pt. „Możliwości zatrudniania osób niepełnosprawnych w podmiotach ekonomii społecznej z wykorzystaniem zewnętrznych źródeł finansowania w tym środków PFRON” oraz „Aktywizacja społeczno-zawodowa osób niepełnosprawnych – jak radzić sobie na rynku pracy oraz walczyć ze stereotypami”. Ośrodek zorganizował 5 szkoleń pt. „ABC zakładania Spółdzielni Socjalnej”.

Ośrodek zaangażowany był w 6 partnerstw:

- Porozumienie z Polskim Towarzystwem Ekonomicznym Oddział w Katowicach, obejmujące swym zakresem m.in. podejmowanie wspólnych działań na rzecz wspierania rozwoju ekonomii społecznej w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem województwa śląskiego;
- Partnerstwo na rzecz rozwoju przedsiębiorczości z Gminą Zabrze;
- Partnerstwo z „Forum Razem” na rzecz wspierania zatrudnienia osób niepełnosprawnych;
- Partnerstwo z „Forum Razem” na rzecz rozwoju usług społecznych na rzecz osób

- niepełnosprawnych;
- Partnerstwo z Regionalnym Centrum Wolontariatu na rzecz rozwoju sektora NGO;
- Partnerstwo z Uniwersytetem Śląskim na rzecz rewitalizacji dzielnicy Katowice.

W ramach ww. partnerstw wygenerowano 5 projektów:

- „Katolickie Stowarzyszenie Rodzin Wielodzietnych” z Sosnowca – projekt z zakresu wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- „Stowarzyszenie Twórczego Rozwoju” z Sosnowca – projekt z zakresu wspierania młodzieży trudnej z Sosnowca;
- „Fundacja Rodzin Polskich” oraz „Fundacja Pomost” – projekt z zakresu wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- „Forum Razem” – projekt z zakresu wspierania osób niepełnosprawnych;
- Stowarzyszenie „Bądź Sobą” – projekt z zakresu poradnictwa prawnego na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W 2015 roku OWES centralno-wschodni zorganizował 54 spotkania dotyczące ekonomii społecznej, na które składały się działania animacyjne skierowane do osób fizycznych, działających PES oraz JST, dotyczące m.in. inicjowania powstawania grup osób zamierzających rozpocząć działalność w formie PES, tworzenia nowych miejsc pracy w obszarze przedsiębiorczości społecznej, nawiązywania partnerstw, tworzenia nowych przedsiębiorstw społecznych. OWES był także współorganizatorem targów przedsiębiorczości społecznej w Mikołowie, w których wzięło udział (w charakterze wystawców) 15 PES. Ośrodek zorganizował ponadto 3 wizyty studyjne, m.in. do Urzędu Miasta Częstochowy (dot. stosowania klauzul społecznych), Urzędu Miasta Wrocławia (nt. funkcjonowania sektora ES), spółdzielni socjalnej „Naleśnikarnia” w Zabrze oraz 6 szkoleń z zakresu PR, dziennikarstwa i promocji ES dla osób zatrudnionych w PES – „Strategie marketingowe i budowanie wizerunku PES”; „ABC Promocji”. OWES zorganizował łącznie 11 różnego rodzaju działań/wydarzeń promocyjnych, z czego 7 to publikacje nt. ES.

W ramach projektu pn. „Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Centralno-Wschodni” od 1 września 2015 r. konsorcjum świadczy wsparcie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, organizacji pozarządowych pragnących ekonomizować swoją działalność oraz jednostek samorządu terytorialnego, które zamierzają powołać przedsiębiorstwa społeczne, w szczególności spółdzielnie socjalne. Obejmuje ono prowadzenie doradztwa ogólnego i biznesowego dla podmiotów ekonomii społecznej, o następującej tematyce:

- zakładanie przedsiębiorstwa społecznego (z uwzględnieniem różnorodnych form prawnych i typów);
- zakładanie podmiotów ekonomii społecznej (z uwzględnieniem różnorodnych form prawnych i typów);
- rejestrowanie działalności podmiotów ekonomii społecznej;
- zewnętrzne finansowanie przedsiębiorstw społecznych i podmiotów ekonomii społecznej;
- prowadzenie działalności statutowej podmiotów ekonomii społecznej;
- ekonomizacja organizacji (podjęcie działalności nieodpłatnej, odpłatnej pożytku publicznego, podjęcie działalności gospodarczej przez organizację);
- opracowywanie założeń do tworzenia przedsiębiorstw społecznych w zakresie tworzenia struktur biznes planu.

Zadania projektowe obejmują również działania informacyjno-promocyjne na terenie działalności OWES. W ich ramach uruchomiono stronę na jednym z portali społecznościowych, która promuje ekonomię społeczną, CSR oraz ideę powstawania przedsiębiorstw społecznych.

W ramach usług animacyjnych w 2015 roku ośrodek zajmował się:

- diagnozowaniem potencjału lokalnego środowiska;
- inicjowaniem spotkań, działań i kontaktów pomiędzy podmiotami działającymi na danym obszarze;

- inicjowaniem i wspieraniem powstawania grup osób i instytucji, zamierzających rozpocząć działalność w formie PES;
- wymianą informacji na temat zmieniających się przepisów prawa dotyczących podmiotów ekonomii społecznej;
- ułatwianiem kontaktów, doprowadzeniem do lepszego poznania się mieszkańców i tworzonych przez nich grup i środowisk;
- motywowaniem grup i środowisk do podejmowania aktywności ukierunkowanych na rozwój ekonomii społecznej;
- moderowaniem sytuacji edukacyjnych w środowisku;
- stałym motywowaniem osób, podmiotów, w tym instytucji publicznych do podjęcia i kontynuowania działania, między innymi poprzez wskazywanie możliwych rozwiązań.

Powyższe działania były prowadzone w następujących JST: UM Sosnowiec, UM Czeladź, UM Będzin, UG Wojkowice oraz w PUP Zawiercie i Dąbrowa Górnicza. OWES zorganizował ponadto spotkania 3 grup inicjatywnych – 2 w Sosnowcu, 1 w Czeladzi.

W 2015 r., przed przystąpieniem do wspólnej realizacji projektu, podmioty tworzące OWES centralno-wschodni prowadziły szeroko zakrojoną działalność w Katowicach, Zabrze, Mysłowicach, powiecie bieruńsko-lędzińskim oraz zawierciańskim. W efekcie, w 2015r. w 3 gminach (Zabrze, Mysłowice, Katowice) wprowadzono do rocznych programów współpracy z NGO zapisy dot. m.in. klauzul społecznych, a także zorganizowano dni/targi NGO z możliwością promowania towarów i usług dostarczanych przez PES/PS. W Zabrze i Mysłowicach wdrożono ponadto ministerialny model współpracy JST z NGO, w tym wypracowano założenia funkcjonowania generatorów ofert, sprawozdań, narzędzi do nawiązywania partnerstw oraz mających funkcje zgłaszania inicjatyw lokalnych. Dodatkowo w Zabrze zorganizowano piknik dla przedsiębiorców, w którym uczestniczyli przedstawiciele PS, co dało im możliwość nawiązania kontaktów biznesowych z potencjalnymi odbiorcami i dostawcami. Współpracowano także z organizacjami infrastrukturalnymi (Centrami Organizacji Pozarządowych w Zabrze, Gliwicach, Sosnowcu), a Stowarzyszenie MOST prowadziło Centrum Organizacji Pozarządowych w Katowicach.

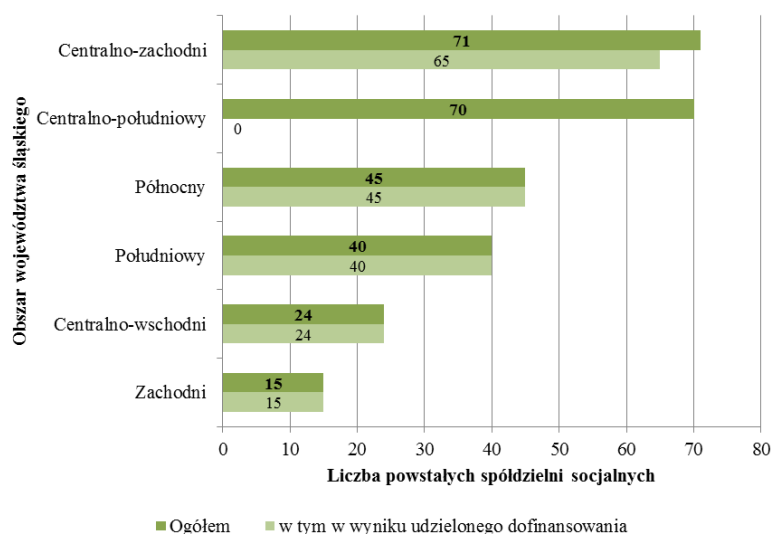
W ramach projektu „Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Centralno-Wschodni” w 2015 r. podejmowano działania mające na celu głównie promowanie działań projektowych i oferty wynikającej z realizacji projektu. Animatorzy odbyli szereg spotkań w gminach należących do terenu OWES, które stanowiły okazję do zaprezentowania oferty władzom miast/powiatów (wójtowie, burmistrzowie, prezydenci, starostowie), powiatowym urzędem pracy, ośrodkom pomocy społecznej. W 2015 r. udało się także nawiązać/kontynuować współpracę z organizacjami infrastrukturalnymi z obszaru centralno-wschodniego, tj. COP w Sosnowcu i Chorzowie, Inkubator Przedsiębiorczości Społecznej w Dąbrowie Górniczej, jak również z pełnomocnikami ds. NGO w Będzinie, Czeladzi i Siemianowicach Śląskich. W ramach działań OWES realizowano zarówno projekty partnerskie (z JST, Uniwersytetem Śląskim, PES), jak i promowano partnerską realizację zadań wśród odbiorców – pomoc przy składaniu ofert wspólnych i partnerskich do JST, FIO.

W połowie 2015 roku Wydział EFS Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, po przeanalizowaniu infrastruktury wsparcia sektora ES w 4 subregionach, zdecydował o zmianie zasięgu działania OWES, pozwalającej na łatwiejszy dostęp do świadczonych przez nie usług i w rezultacie podzielił województwo śląskie na 6 obszarów. Sytuacja ta spowodowała, że w 2015 r. część powiatów i zlokalizowanych na ich terenie PES znajdowała się pod pieczę dwóch różnych OWES. Jednocześnie warto zauważyć, iż organizacje tworzące poprzednio sieć wsparcia weszły również w skład nowej infrastruktury wsparcia, a więc z jednej strony mamy do czynienia z kontynuacją działań przez dotychczas funkcjonujące instytucje wsparcia, z drugiej zaś z włączeniem do systemu dodatkowych podmiotów. Analizując przedstawione w niniejszym raporcie porównanie wyników (w formie wskaźników) poszczególnych OWES, należy mieć na uwadze, iż w 2015 r. konstituowała się nowa

infrastruktura wsparcia ekonomii społecznej, trwał też proces akredytacji oraz nabór projektów konkursowych RPO WSL 2014-2020, Poddziałania 9.3.1 Wsparcie sektora ekonomii społecznej, adresowanych do akredytowanych OWES. Ponadto poszczególne ośrodki gromadziły dane w różnym okresie i z różną częstotliwością.

Podsumowując wybrane kluczowe aspekty funkcjonowania OWES, najwięcej miejsc pracy zostało utworzonych w wyniku działalności ośrodka świadczącego usługi dla obszaru centralno-zachodniego – 71, przy czym 65 w wyniku udzielonego dofinansowania oraz centralno-południowego – 70, z czego żadne w wyniku udzielonego dofinansowania. Na pozostałych obszarach OWES wspierał tworzenie miejsc pracy w sposób finansowy. Wszystkie dofinansowane miejsca pracy zostały utworzone w nowopowstałych spółdzielniach socjalnych.

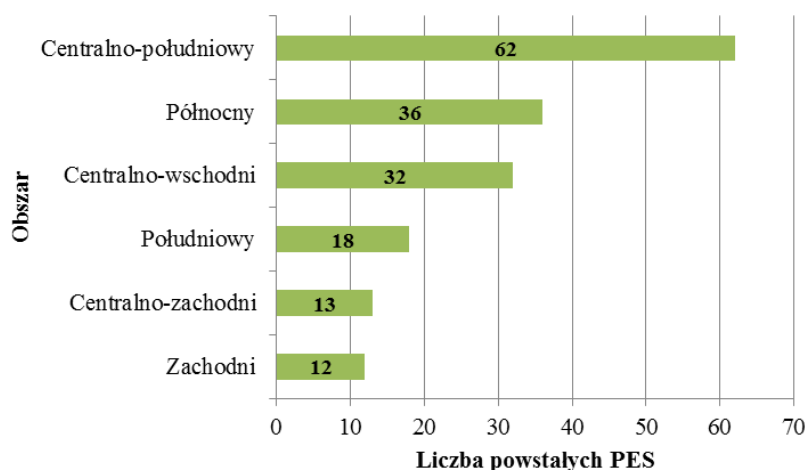
Wykres 1. Miejsca pracy stworzone w wyniku działalności OWES w latach 2014-2015.

Źródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES.

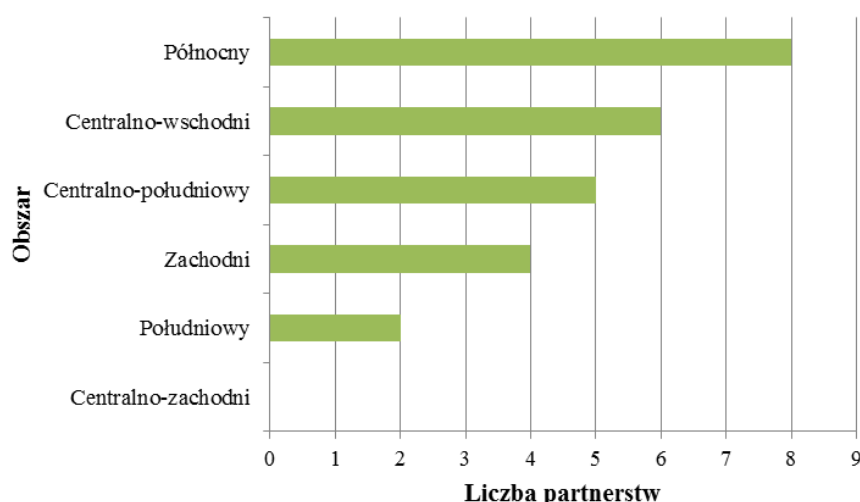
W 2015 r. OWES nie dofinansowywały tworzenia przedsiębiorstw społecznych (za wyjątkiem jednej spółdzielni socjalnej dofinansowanej przez OWES centralno-południowy). Udzielały natomiast przedsiębiorstwom społecznym wsparcia w zakresie rozwoju kompetencji miękkich za pomocą szkoleń, doradztwa naprowadzającego itp. (tzw. wsparcia podstawowego), a także wspierały powstawanie podmiotów ekonomii społecznej.

Wykres 2. Liczba PES powstałych w wyniku działalność OWES w latach 2014-2015.

Źródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES.

Wykres 3. Liczba partnerstw, w które zaangażowany jest OWES.

Źródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES.

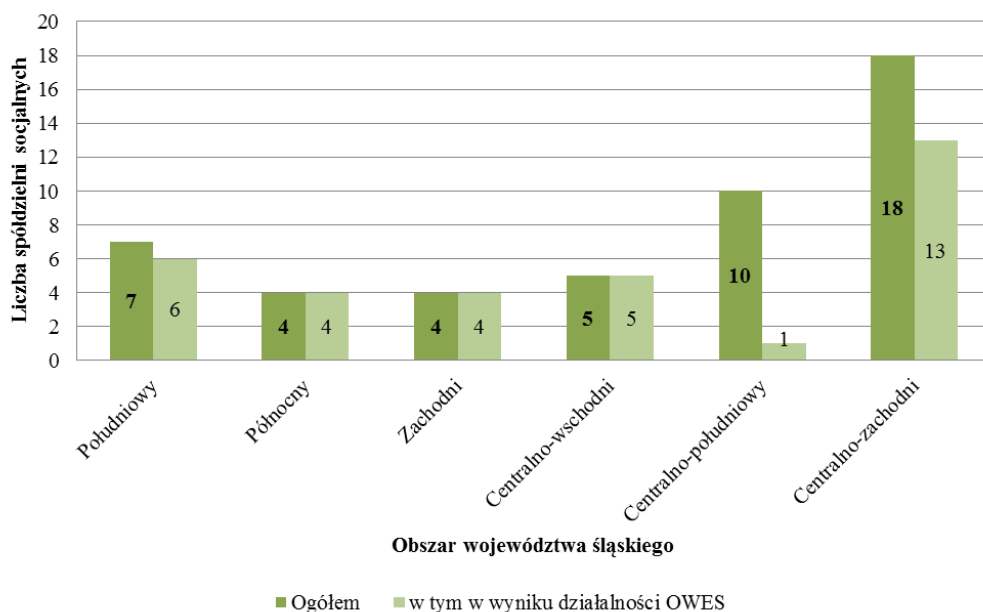
Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, za wyjątkiem centralno-zachodniego, animowały różnego rodzaju partnerstwa. Najbardziej aktywny w tym zakresie był OWES północny (8 partnerstw) i centralno-wschodni (6). W ramach tychże partnerstw generowane były projekty, jednakże tylko 3 OWES-y prowadziły statystyki odnośnie ich liczby – OWES centralno-wschodni wskazał 5 projektów, a zachodni i centralno-południowy po 1. Wszystkie ośrodki organizowały liczne spotkania dotyczące ekonomii społecznej (najwięcej centralno-południowy – 281 i zachodni - 101), a także wizyty studyjne (dominował tu OWES północny – 16, następnie centralno-południowy – 8). 3 OWES opracowywały programy rozwoju, które następnie były wdrażane w PES i PS (OWES północny, centralno-południowy, centralno-zachodni), dodatkowo OWES północny przygotował 1 program restrukturyzacji, przy czym wszystkie ośrodki deklarują, iż w ramach świadczonych przez nie usług (m.in. doradczych) tematyka rozwoju i restrukturyzacji mogła być poruszana.

Żaden z OWES nie przeprowadził autoewaluacji w 2015 r. - zgodnie ze standardami działania Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej są zobowiązane do jej dokonywania nie rzadziej niż raz na 2 lata.

5. Ocena trwałości funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych

W latach 2014-2015, zgodnie z informacjami posiadanymi przez OWES, w województwie śląskim powstały 43 spółdzielnie socjalne, w tym 36 w wyniku działalności ośrodków, najczęściej w części centralnej, obejmującej obszar centralno-wschodni, centralno-południowy i centralno-zachodni. Szacunkowa liczba spółdzielni socjalnych w regionie wynosi **107**, przy czym 6 znajduje się w stanie likwidacji lub nie prowadzi działalności, mimo iż formalnie istnieją.

Wykres 4. Spółdzielnie socjalne powstałe na terenie działalności OWES w latach 2014-2015.

Źródło: opracowanie własne ROPS na podstawie danych OWES.

Trwałość spółdzielni socjalnych jest różna w zależności od obszaru, na którym są one zlokalizowane. Na obszarze południowym z 25 funkcjonujących spółdzielni socjalnych (z których 7 powstało w latach 2014-2015), działalności zaprzestały dwie. W części północnej funkcjonuje 12 spółdzielni (z czego 4 powstały w latach 2014-2015) oraz 1 znajduje w stanie likwidacji. W 2015 r. nie zlikwidowano formalnie żadnej ze spółdzielni socjalnych. OWES zachodni posiada informacje o utworzeniu na swoim obszarze 5 spółdzielni socjalnych w latach 2014-2015 oraz znajdowaniu się 3 spółdzielni w stanie likwidacji. Na obszarze centralno-południowym w badanym okresie zostało utworzonych 10 spółdzielni socjalnych, przy czym informacje na temat faktycznej działalności wszystkich 24 zarejestrowanych podmiotów tego typu są trudne do zweryfikowania – OWES potwierdził aktywność co najmniej 13 z nich oraz brak działalności co najmniej 1 formalnie nie zlikwidowanej spółdzielni socjalnej. Z kolei na obszarze centralno-wschodnim utworzono 5 spółdzielni socjalnych w latach 2014-2015, a w 2015 roku zaprzestały działalności 3 tego typu przedsiębiorstwa społeczne, przy czym 1 z nich nie zostało formalnie zlikwidowane. Jeśli chodzi o obszar centralno-zachodni, w ostatnich dwóch latach powstało tam 18 spółdzielni socjalnych, z czego 1 znajduje się w stanie likwidacji.

Z uwagi na podział województwa śląskiego na 6 obszarów (dokonany w II poł. 2015 r.), na których usługi na rzecz ekonomii społecznej są świadczone przez sieć 6 OWES, dane dotyczące trwałości spółdzielni socjalnych były pozyskiwane przez poszczególne ośrodki w różnym zakresie.

Podmioty ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym charakteryzują się wyższą trwałością niż PS. W latach 2014-2015 utworzono 12 KIS, przy czym zlikwidowano 4, powstało 7 Centrów Integracji Społecznej, działalności zaprzestały 2. W przypadku ZAZ i WTZ nastąpił przyrost o 2 podmioty²¹.

²¹ Zob. bazy danych podmiotów ekonomii społecznej funkcjonujących w województwie śląskim: <http://es.rops-katowice.pl/baza-pes/>; Internetowy Katalog Podmiotów Ekonomii Społecznej Województwa Śląskiego: <http://katalogpes.rops-katowice.pl/>; eRaport Podmiot Ekonomii Społecznej: <http://erpes.pl/>.

6. Rekomendacje w zakresie rozwoju ekonomii społecznej

Szczegółowe rekomendacje w zakresie rozwoju ekonomii społecznej zostaną wypracowane w 2016 roku i uwzględnione w kolejnym raporcie o stanie ekonomii społecznej w regionie.

Do tego czasu **instytucjom wsparcia ekonomii społecznej** rekomenduje się kontynuację działań, w szczególności:

- świadczenie usług wysokiej jakości, potwierdzone statusem akredytowanego Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej Wysokiej Jakości;
- diagnozę/aktualizację danych na temat stanu ekonomii społecznej na każdym z 6 obszarów województwa śląskiego;
- stały monitoring rozwoju sektora ekonomii społecznej na obszarach działania poszczególnych instytucji wsparcia, ze szczególnym uwzględnieniem danych na temat:
 - ogólnej sytuacji przedsiębiorczości społecznej na terenie działania OWES;
 - rozwoju przedsiębiorczości społecznej i trwałości funkcjonowania PES i PS, z uwzględnieniem danych o funkcjonujących i zlikwidowanych przedsiębiorstwach społecznych oraz poziomu realizacji wskaźników określonych w KPRES i RPRES;
 - stanu realizacji projektu, w ramach którego działa OWES;
- współpracę sieci OWES z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, w tym przekazywanie danych z monitoringu sektora ES, udział w spotkaniach sieciujących oraz zajęciach z budowania zespołu; zgłaszanie wszelkich propozycji, uwag i problemów związanych z funkcjonowaniem sektora ekonomii społecznej na terenie działania poszczególnych ośrodków;
- wymianę doświadczeń z OWES-ami (z regionu i spoza niego).

Z kolei **jednostkom samorządu terytorialnego** rekomenduje się:

- stałe podnoszenie wiedzy pracowników samorządowych, w zakresie ekonomii społecznej poprzez udział w studiach podyplomowych, szkoleniach, konferencjach, wizytach studyjnych itp. z zakresu ekonomii społecznej, w tym stosowania społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych;
- diagnozę/aktualizację danych na temat współpracy lokalnych PES z gminą/powiatem; określenie i monitorowanie potrzeb w tym zakresie;
- podnoszenie świadomości pracowników urzędów miast i gmin, a także starostw powiatowych na temat narzędzi z zakresu ekonomii społecznej możliwych do zastosowania przez JST, a także korzyści jakie z tego wynikają dla społeczności lokalnej;
- wskazywanie kierunków rozwoju ekonomii społecznej w dokumentach strategicznych gmin i powiatów;
- realizację zadań publicznych z obszaru aktywnej integracji grup wykluczonych i rozwoju wspólnot lokalnych poprzez stosowanie instrumentów z obszaru ekonomii społecznej, m.in.
 - zlecanie podmiotom ekonomii społecznej usług użyteczności publicznej, m.in. opieka nad osobami zależnymi, usługi asystenckie dla osób niepełnosprawnych, usługi wspierania rodziny, zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej, usługi utrzymania zieleni miejskiej i innych prac porządkowych dotyczących mienia publicznego, usługi transportowe;
 - stosowanie społecznie odpowiedzialnych zakupów/klauzul społecznych;
 - zakładanie podmiotów ekonomii społecznej, w szczególności spółdzielni socjalnych, spółek z o.o. i spółek akcyjnych działających w celach społecznych (tzw. spółek non-profit), zakładów aktywności zawodowej, centrów integracji społecznej,co sprzyja niwelowaniu problemów społecznych na poziomie lokalnym – podmioty ekonomii społecznej zatrudniają i/lub aktywizują klientów pomocy społecznej oraz osoby

niepełnosprawne, co przekłada się na niższe koszty samorządu, rozwój lokalnej przedsiębiorczości i współpracy, a także zyski środowiskowe – w PES mogą być tworzone tzw. „zielone miejsca pracy”;

- tworzenie partnerstw międzysektorowych na rzecz rozwoju ekonomii społecznej;
- wsparcie finansowe i pozafinansowe podmiotów ekonomii społecznej, np. poprzez udostępnienie przez samorząd pomieszczeń na spotkania czy innych zasobów (np. sprzętu biurowego) na potrzeby działań podmiotów ekonomii społecznej; udostępnienie lokalu, budynku lub działki pod działalność; wsparcie szkoleniowe dla beneficjentów pomocy społecznej i instytucji pracy w zakresie zakładania przedsiębiorstw społecznych; finansowanie przez JST usług lub doradztwa w zakresie finansowym, księgowym, ekonomicznym, prawnym i marketingowym dla spółdzielni socjalnej.

7. Załączniki

Załącznik 1. Kwestionariusz RPRES-PES-2016

Załącznik 2. Kwestionariusz RPRES-OWES-2016

Załącznik 3. Kwestionariusz RPRES-JST-2016

Załącznik 4. Kwestionariusz RPRES-JOPS-2016

Załącznik 5. Kwestionariusz RPRES-PUP-2016

Załącznik 6. Arkusze wskaźników RPRES-KO-PFRON-UMWS-WUP-uczelnie-2016

